

Kuntaliiton
VERKKOJULKAISU

Juha Karvonen, Mikko Svartsjö

Perusopetuksen ja lukio- koulutuksen kustannuskehitys vuonna 2013

Kouluikkuna

 Kuntaliitto
Kommunförbundet

KIRJOITTAJAT

Juha Karvonen
Mikko Svartsjö

KANNEN KUVA

Pixhill.com

ISBN 978-952-293-252-5 (nid.)

ISBN 978-952-293-253-2 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto
Helsinki 2014

Myynti: Suomen Kuntaliiton julkaisumyynti
www.kunnat.net/kirjakauppa
Tilausnumero 509466

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14, 00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711
Faksi 09 771 2291
www.kunnat.net

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Perusopetuksen kustannukset	6
2.1	Perusopetuksen kokonaiskustannukset.....	6
2.2	Kustannukset eri kuntakokoryhmissä.....	7
2.3	Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa.....	10
2.4	Opetuksen kustannukset.....	12
2.5	Oppilasruokailun kustannukset.....	13
2.6	Kuljetuskustannukset.....	14
2.7	Kiinteistökustannukset.....	15
2.8	Sisäinen hallinto.....	16
2.9	Muu oppilashuolto.....	17
3	Toiminnallisten tietojen vertailu	18
3.1	Vähimmäistuntimäärä.....	18
3.2	Opetusresurssi vuosiviikkotunteina.....	19
3.3	Luokkamuotoisen erityisopetuksen vuosiviikkotunnit.....	20
3.4	Luokkamuotoinen ja integroitu erityisopetus.....	21
3.5	Eriytynen ja tehostettu tuki.....	22
3.6	Opetusryhmien koko.....	23
3.7	Opetushenkilöstö.....	24
3.8	Koulunkäyntiavustajat.....	25
4	Tietoja perusopetuksen päättäneistä	26
4.1	Peruskoulunsa päättäneiden yhteishaku.....	26
4.2	Sijoittuminen jatkokoulutukseen.....	27
5	Perusopetuspalvelujen saavutettavuus	29
5.1	Koulujen koko.....	29
5.2	Perusopetuksen saavutettavuus.....	30
5.3	Kouluverkon vaikutus kuljetuskustannuksiin.....	31
6	Yhteenveto ja johtopäätökset	33
7	Lukiokoulutuksen kustannukset	34
7.1	Lukiokoulutuksen kokonaiskustannukset.....	35
7.2	Lukiokoulutuksen kustannusrakenne.....	37
7.3	Opetuksen kustannukset.....	39
7.4	Opiskelijaruokailun kustannukset.....	40
7.5	Sisäinen hallinto.....	41
7.6	Kiinteistökustannukset.....	41
8	Toiminnallisten tietojen vertailu	43
8.1	Lukiokoulutuksen opetusresurssit vuosiviikkotunteina.....	43
8.2	Opetushenkilöstö.....	45
9	Lukiokoulutuksen laatu- ja vaikuttavuustietoja	46
9.1	Ylioppilastutkinnon suorittaneet.....	46
9.2	Peruskoulun ja lukion päättötodistusten keskiarvovertilu.....	47
9.3	Keskeyttäminen lukiokoulutuksessa.....	48
9.4	Ylioppilastutkinnon suorittaneiden sijoittuminen.....	49
9.5	Oppilaitokset.....	50
10	Yhteenveto ja johtopäätökset	52

1 Johdanto

Tämän raportin aineisto perustuu Kuntaliiton yhdessä kuntien kanssa ylläpitämään perusopetuksen ja lukiokoulutuksen Kouluikkuna nimiseen vertailutietokantaan. Vuonna 2014 Kouluikkunan vertailutietokannassa oli mukana 63 kuntaa. Kuntien määrä kattaa 1 062 peruskoulua ja yli 300 000 peruskoululaista, joka on noin 60 % koko maan oppilasmäärästä. Lukiokoulutuksen aineisto pitää sisällään 134 lukiota ja noin 62 700 opiskelijaa eli noin 60 % koko maan lukiolaisten määrästä.

Raportissa on käytetty kunnilta saatuja tietoja varainhoitovuosilta 2012 ja 2013. Raportissa on tarkasteltu sekä kustannustietoja että toimintaan ja vaikuttavuuteen liittyviä tunnuslukuja. Tiedot koskevat kuntien omana toimintana järjestämiä perusopetuksen ja lukiokoulutuksen palveluja. Eri vuosien tietoja vertailtaessa tulee ottaa huomioon, että vertailuryhmiin sisältyvät kunnat eivät ole täysin samat molempina vuosina. Lisäksi joidenkin kuntien kuntarakenne on muuttunut kuntaliitosten vuoksi vuosien 2012 ja 2013 aikana. Kustannusvertailussa ei ole otettu huomioon kustannustason muutosta.

Raportissa tunnuslukuja on vertailtu kuntakoon perusteella neljässä eri kuntakokoryhmässä:

1. Yli 100 000 asukkaan kunnat
2. 50 000–100 000 asukkaan kunnat
3. 20 000–50 000 asukkaan kunnat
4. Alle 20 000 asukkaan kunnat

Perusopetus

Raportissa selvitettiin, miten kuntakoko vaikuttaa perusopetuspalvelujen kustannuksiin ja kustannusrakenteeseen. Perusopetuksen kustannuksia verrattiin kokonaiskustannusten, opetuksen, koulukuljetuksen, oppilasruokailun, kiinteistökustannusten ja sisäisen hallinnon osalta. Kuntakokoon perustuvia keskiarvoja verrattiin myös edelliseen varainhoitovuoteen.

Toimintatietojen osalta käytiin läpi kunnissa käytössä olevia perusopetuksen vähimmäistuntimääriä. Erityisopetuksen osalta tarkasteltiin luokkamuotoisen ja integroidun erityisopetuksen sekä tehostetun ja erityisen tuen piirissä olevia oppilaita. Opetushenkilöstön osalta vertailtiin vakinaisten ja määräaikaisten opettajien määriä. Raportissa on tarkasteltu koulujen kokoa ja perusopetuspalvelujen saavutettavuutta. Raportissa selvitettiin myös peruskoulunsa päättäneiden oppilaiden yhteishakutuloksia ja sijoittumista jatkokoulutukseen.

Lukiokoulutus

Raportissa selvitettiin lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksia ja opetuksen, opiskelijaruokailun, kiinteistökustannusten sekä sisäisen hallinnon menoja.

Toimintatietojen osalta selvitettiin lukiokoulutuksen vuosiviikkotuntimääriä eri kuntakokoryhmissä sekä lukiossa olevien vakinaisten ja määräaikaisten opettajien määriä. Laatuun ja vaikuttavuuteen liittyvinä tekijöinä tarkasteltiin lukion oppimäärän suorittaneiden opiskeluaikoja, ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittaneiden määriä sekä ylioppilaskoearvosanojen keskiarvoja.

Lukiokoulutuksen vaikuttavuutta arvioitiin myös vertaamalla opiskelijoiden peruskoulun päättötodistusten keskiarvoa lukion päättötodistusten keskiarvoon. Ylioppilastutkinnon aikaisemmin suorittaneista opiskelijoista selvitettiin, miten he ovat sijoittuneet lukiokoulutuksen päätyttyä. Lukioverkkoa tarkasteltiin oppilaitosten koon ja lukioiden määrän perusteella.

2 Perusopetuksen kustannukset

2.1 Perusopetuksen kokonaiskustannukset

Perusopetuksen toimintamenot euroa/oppilas	2012	2013	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2013) %
Käyttömenot	8460	8742	3,3	
Käyttömenot*	7657	7908	3,3	
Opetus	4662	4734	1,5	54,2
Kuljetus	298	314	5,4	3,6
Ruokailu	533	543	1,9	6,2
Kiinteistöjen ylläpito	1000	1092	9,3	12,4
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.	726	763	5,2	8,6
Sisäinen hallinto	467	453	-3,0	5,2
Muu oppilashuolto	373	379	1,4	4,3
Vaikeasti kehitysvamm. opetus	32928	31196	-5,3	0,9
Muu vammaisopetus	19330	19775	2,3	3,6
Pienet hankkeet	90	101	11,7	1,1

*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

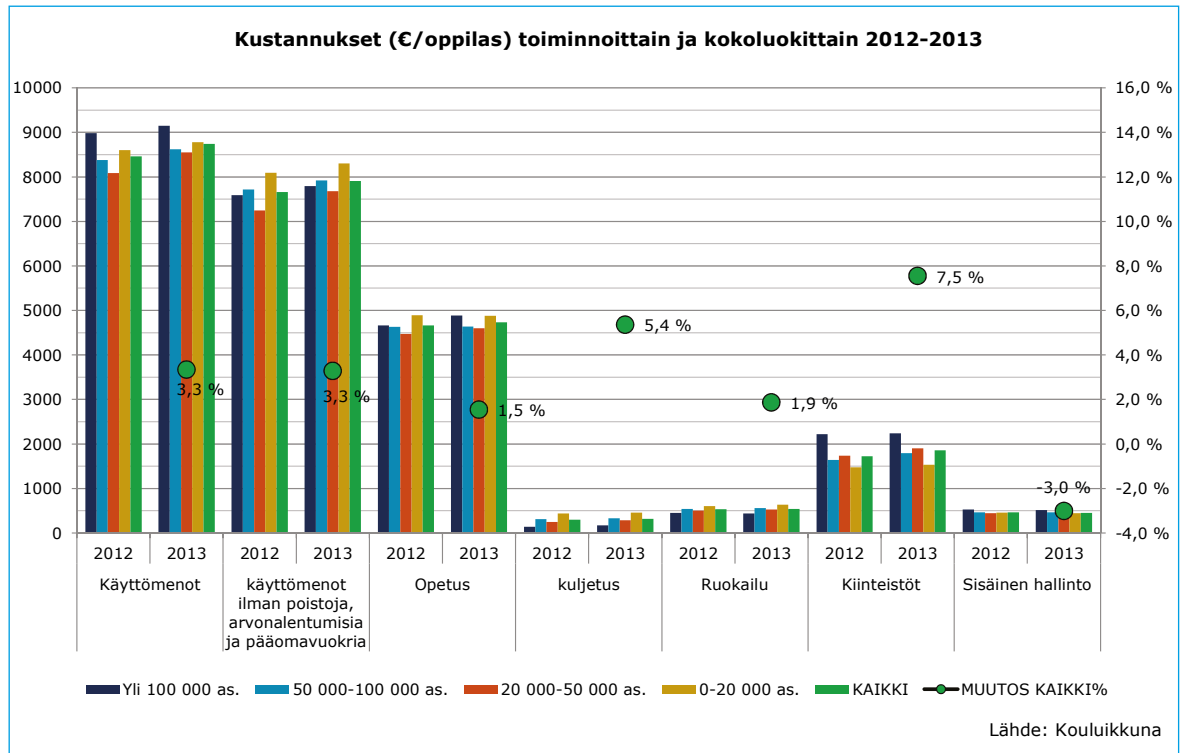
Lähde: Kouluikkuna

Vuonna 2013 perusopetuksen oppilasta kohden lasketut keskimääräiset nimelliset kokonaiskustannukset kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 3,3 prosenttia. Kustannusten kasvu oli samansuuruinen myös silloin, kun kustannuksista jätettiin huomioimatta poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Tilastokeskuksen mukaan opetustoimen hintaindeksi kasvoi samaan aikaan 1,3 prosentilla vuodesta 2012 vuoteen 2013.

Tarkasteltaessa kustannuksia toiminnoittain opetuksen kustannukset nousivat varsin maltillisesti 1,5 %:lla. Vaikeasti kehitysvammaisten opetuksen menot laskivat -5,3 prosentilla ja sisäisen hallinnon kustannukset -3 prosentilla. Eniten kasvoivat kiinteistöjen ylläpitokustannukset. Ne nousivat 9,3 prosenttia ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset 5,2 %. Kuljetuskustannukset kasvoivat 5,4 prosentilla, kouluruokailun menot 1,9 prosentilla ja muun oppilashuollon menot 1,4 prosentilla. Niin sanottujen pienten hankkeiden investoinnit kasvoivat 11,7 %.

Perusopetuksen kustannusrakenteessa ei vuonna 2013 tapahtunut merkittäviä muutoksia. Opetuksen osuus toimintamenoista oli 54,2 %. Kiinteistömenojen osuus oli noin 21 %, josta kiinteistöjen ylläpidon osuus oli 12,4 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 8,6 %. Kuljetuskustannusten osuus kokonaismenoista oli n. 3,6 % ja ruokailun 6,2 %. Hallinnon osuus kokonaiskustannuksista oli 5,2 %. Vaikeasti vammaisten opetuksen osuus perusopetuksen kokonaismenoista oli 0,9 % ja muun vammaisopetuksen osuus 3,6 %. Pienten hankkeiden osuus oli 1,1 %.

2.2 Kustannukset eri kuntakoryhmissä

Keskisuuret 20 000–50 000 ja 50 000–100 000 asukkaan kunnat tuottivat perusopetuspalvelut muita edullisemmin. 20 000–50 000 asukkaan kuntien käyttömenot mukaan lukien poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset olivat vuonna 2013 keskimäärin 8 551 euroa oppilasta kohden ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 8 620 euroa. Yli 100 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli 9 150 euroa/oppilas. Pienempien alle 20 000 asukkaan kuntien käyttömenot olivat 8 780 euroa oppilasta kohti. Kuntien kokonaismenojen keskiarvo oli 8 742 euroa/oppilas.

Perusopetuksen käyttömenot 2013 oppilasta kohti (sis. poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset):

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 9 150 euroa (v. 2012, 8 981 €) +1,9 %
- 50 000–100 000 kunnat 8 620 euroa (v. 2012, 8 379 €) +2,9 %
- 20 000–50 000 kunnat 8 551 euroa (v. 2012, 8 087 €) +5,7 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 780 euroa (v. 2012, 8 603 €) +2,1 %
- Vertailukuntien keskiarvo 8 742 euroa (v. 2012, 8 460 €) +3,3 %

Yli 100 000 asukkaan kunnissa perusopetuksen kokonaiskustannuksia lisäsivät muihin kuntaryhmiin verrattuna suuremmat sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset.

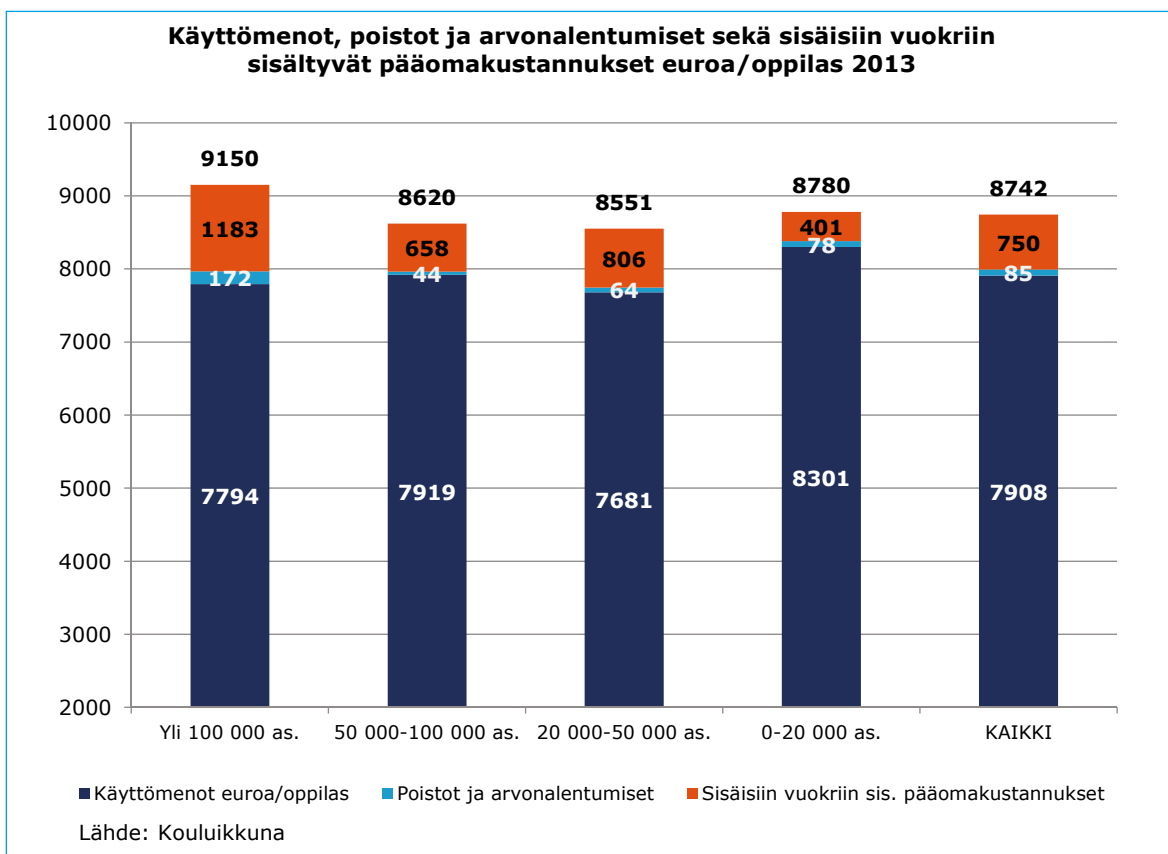
Verrattaessa perusopetuksen kokonaiskustannusten nousua edelliseen vuoteen kustannusten nousu oli maltillisinta yli 100 000 asukkaan kunnissa, joissa kustannukset kasvoivat 1,9 %. 50 000–100 000 asukkaan kuntakoryhmissä kustannusten kasvu oli 2,9 %. Eniten kustannukset kasvoivat 20 000–50 000 asukkaan kunnissa, joissa kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 5,7 prosenttia. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kokonaiskustannukset nousivat 2,1 %.

Kustannukset ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

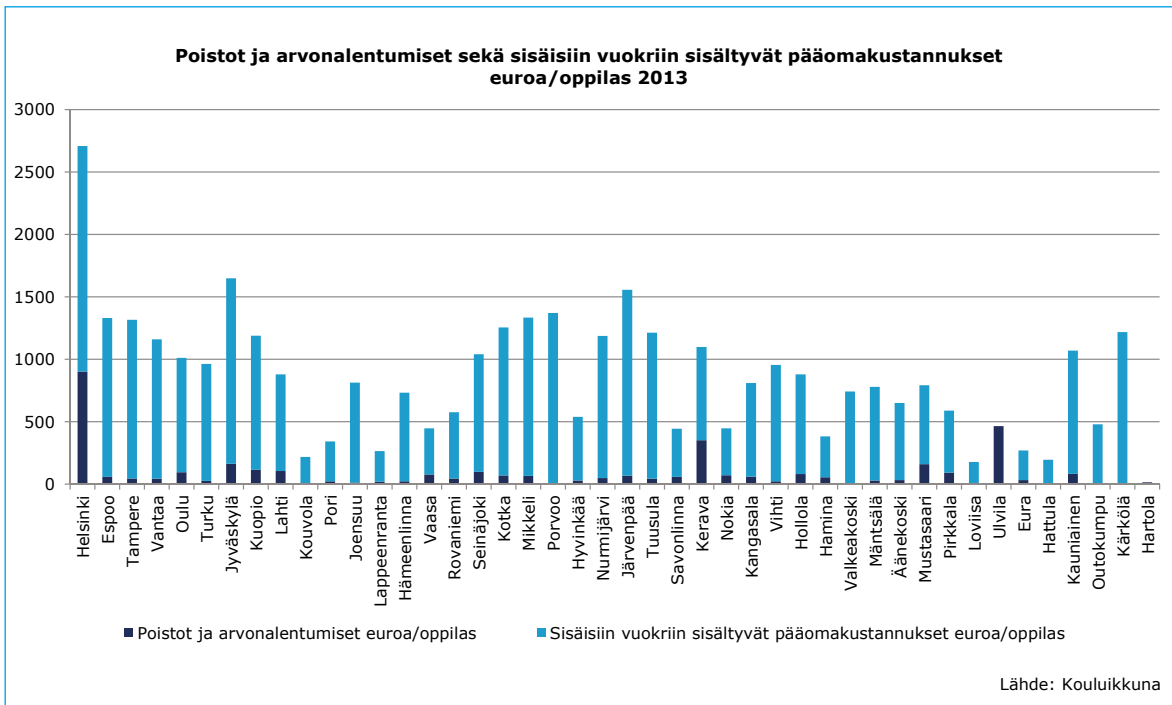
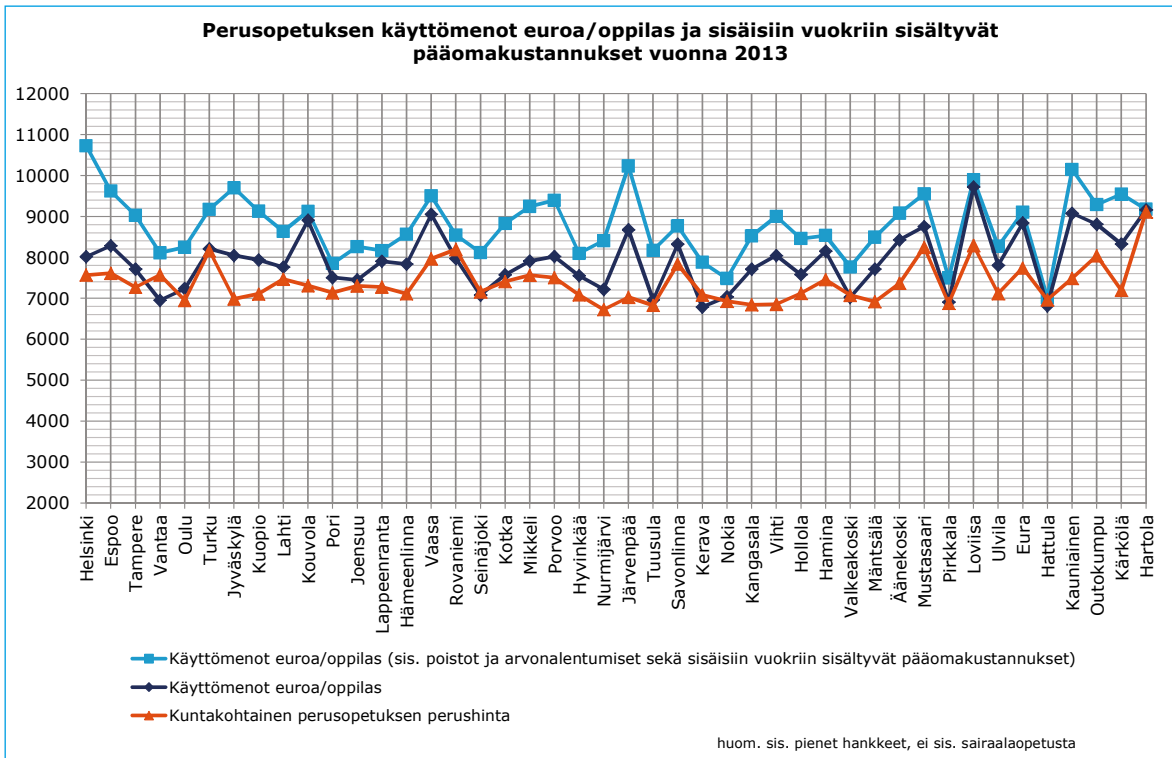
Kun kustannuksia tarkasteltiin ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia, yli sadantuhannen asukkaan kunnissa kustannukset olivat 7 794 euroa/oppilas, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 7 919 euroa/oppilas, 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 7 681 euroa/oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 8 301 euroa. Kaikkien kuntien keskimääräiset kustannukset olivat 7 908 euroa/oppilas.

Perusopetuksen käyttömenot 2013 oppilasta kohden (ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia):

- Yli 100 000 asukkaan kaupungit 7 794 euroa (v. 2012, 7 590 €) +2,7 %
- 50 000–100 000 asukkaan kaupungit 7 919 euroa (v. 2012, 7 717 €) +2,6 %
- 20 000–50 000 kunnat 7 681 euroa (v. 2012, 7 246 €) +6,0 %
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 301 euroa (v. 2012, 8 094 €) +2,6 %
- Vertailukuntien keskiarvo 7 908 euroa (v. 2012, 7 657 €) +3,3 %

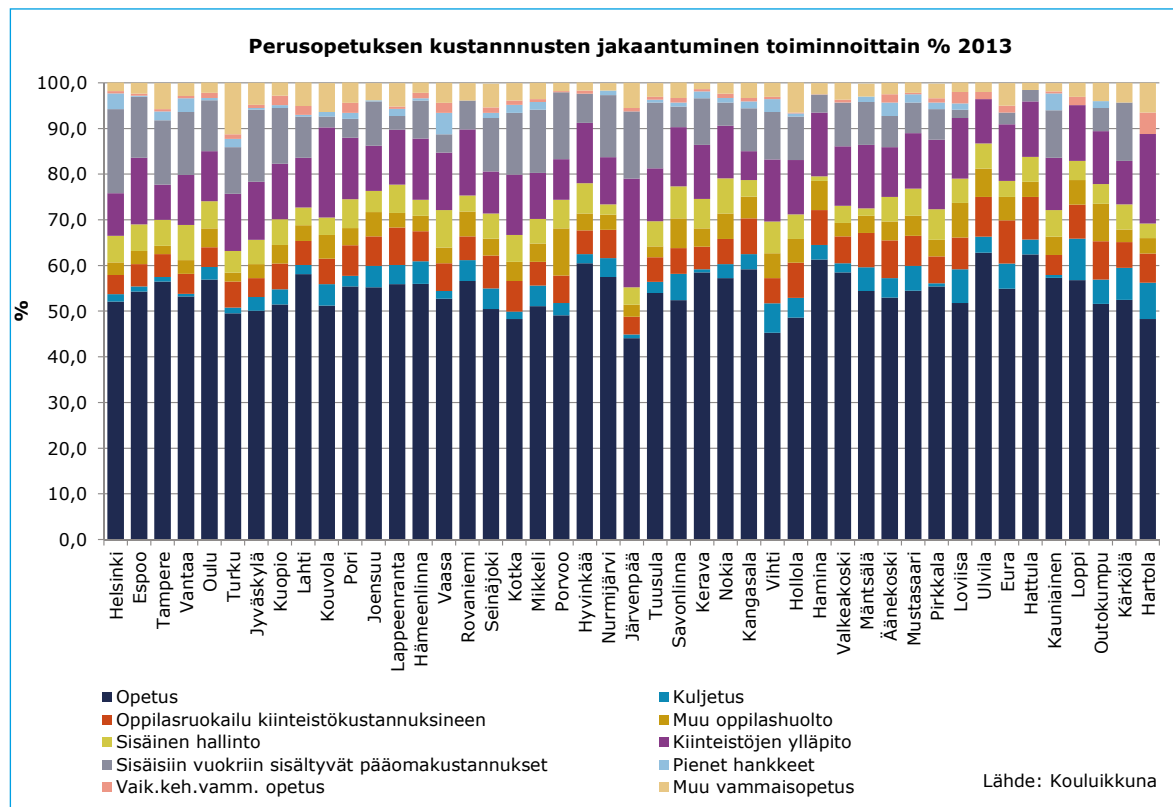

Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa on esitetty molemmat kokonaiskustannuksia kuvaavat tunnusluvut. Poistojen, arvonalentumisien ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kokonaiskustannuksista on keskimäärin pienempi pienemmissä kunnissa. Kuviossa on esitetty oranssilla värillä myös kuntakohtainen perusopetuksen perushinta, eli perusopetuksen valtionosuuden laskennallisten kustannusten sekä opetus- ja kulttuuriministeriön maksaman lisärahoituksen yhteenlaskettu rahoitus oppilasta kohden.

2.3 Perusopetuksen kustannusrakenne vertailukunnissa

Kuntien kustannusrakennetta voidaan vertailla tarkastelemalla perusopetuksen toimintoittaisia kustannuksia ja niiden osuuksia perusopetuksen kokonaiskustannuksista. Alla olevassa kuviossa on esitetty perusopetuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus perusopetuksen kokonaismenoista.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli noin 55,3 %, mikä on hieman muita kuntakokoryhmiä suurempi. 20 000–50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen osuus oli 54,2 % ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 53,3 %. Yli 100 000 asukkaan kaupungeissa opetuksen osuus oli keskimäärin 53,6 %.

Vertailukunnissa kuljetuskustannukset olivat suurimmat pienimmässä kuntakokoryhmässä. Asiaan vaikuttaa muun muassa pitkät etäisyydet, kunnan maantieteellinen rakenne, kouluverkon tiheys ja vähäisempi julkinen liikenne. Koulukuljetusten osuus toimintamenoista oli suurin alle 20 000 asukkaan kunnissa (5,1 %). Keskisuurissa (20 000–50 000 as.) kunnissa kuljetuskustannusten osuus oli 3,3 % ja melko suurissa (50 000–100 000 as.) kunnissa 3,8 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetusten osuus oli keskimäärin 1,9 %. Kaikkien vertailukuntien keskimääräiset kuljetuskustannukset olivat 3,6 % perusopetuksen kokonaiskustannuksista.

Oppilasruokailun kustannusten osuus perusopetuksen menoista oli pienissä kunnissa 7,2 %, keskisuurissa 6,2 %, melko suurissa 6,4 % sekä suurissa 4,8 %. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 6,2 %.

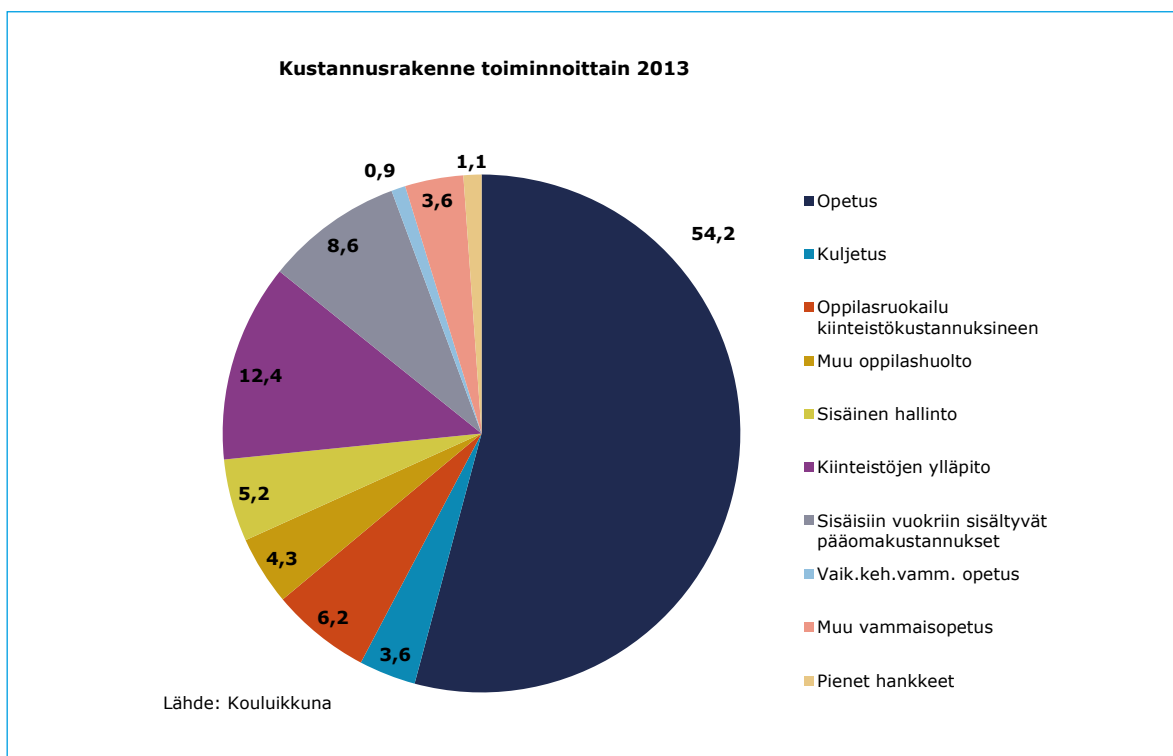
Alle 20 000 asukkaan kunnissa sisäisen hallinnon kustannusten osuus kokonaismenoista oli 5,0 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 4,9 %. Suuremmissa kuntakokoryhmissä suhteelliset osuudet olivat

.....

hieman korkeammat. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa sisäiseen hallintoon käytettiin 5,3 % ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 5,6 %. Keskimäärin sisäiseen hallintoon vertailukunnissa käytettiin 5,2 % toimintamenoista.

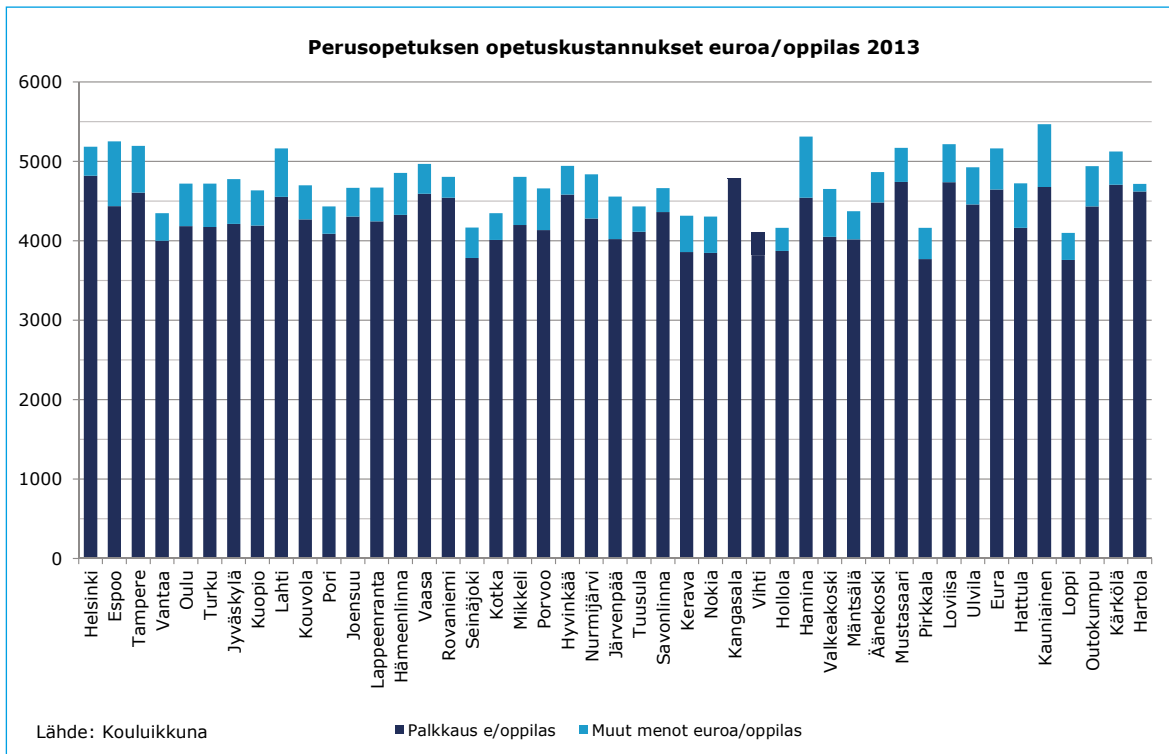
Muun oppilashuollon osuus kokonaiskustannuksista oli keskimäärin 4,3 % ja vammaisopetuksen 4,5 %.

Kun mukaan otetaan sisäisiin vuokriin liittyvät pääomakustannukset, perusopetuksen kokonaiskustannuksista noin viidennes käytettiin kiinteistömenoihin. Pienimmillä kunnilla kiinteistökustannusten osuus oli 17,1 %, keskiuurilla 22,0 % ja melko suurilla 20,5 % sekä yli 100 000 asukkaan kunnilla 24,4 %. Tarkasteltaessa kiinteistömenoja kustannusrakenteen näkökulmasta niiden osuus kokonaiskustannuksista kasvoi yhdellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2012 verrattuna.

2.4 Opetuksen kustannukset

Alla olevassa kuviossa opetuksen kustannukset on jaoteltu palkkakustannuksiin ja muihin menoihin. Kuviossa opetuksen kustannukset on esitetty kuntakoon mukaisessa järjestyksessä. Palkkakustannusten osuus on merkitty tummansinisellä ja muut menot vaaleansinisellä pylväällä.

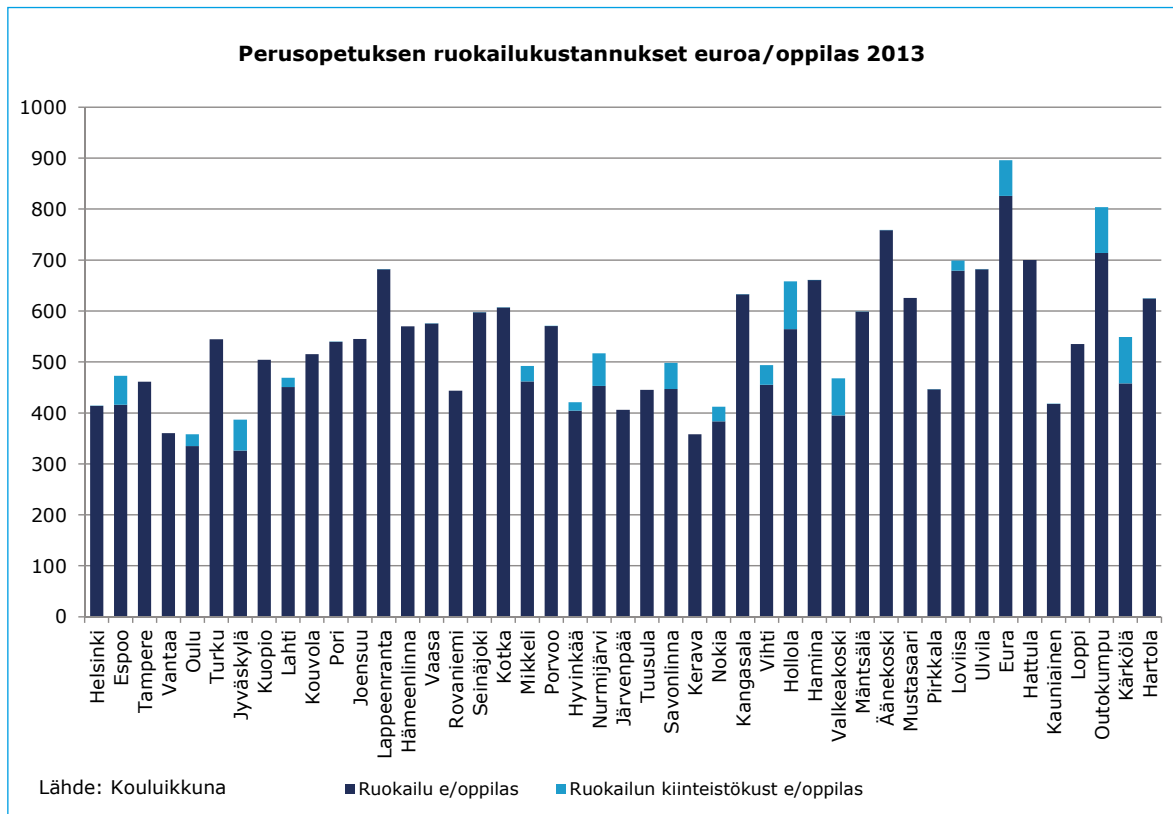
Vuonna 2013 vertailukunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 734 euroa oppilasta kohden. Kasvu vuoden 2012 vertailukuntiin oli 1,5 %.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskiarvo oli 4 887 euroa/oppilas ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 4 640 euroa. Keski suurten 20 000–50 000 asukkaan kunnissa opetukseen käytettiin keskimäärin 4 597 euroa/oppilas ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 4 881 euroa/oppilas.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa palkkauksen osuus opetuksen kustannuksista oli 90,8 %, keski suurissa 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 91,1 % ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 91,3 % sekä suurissa yli 100 000 asukkaan kaupungeissa 89,1 %. Koko aineistossa palkkakustannusten osuus oli 90,7 %.

2.5 Oppilasruokailun kustannukset

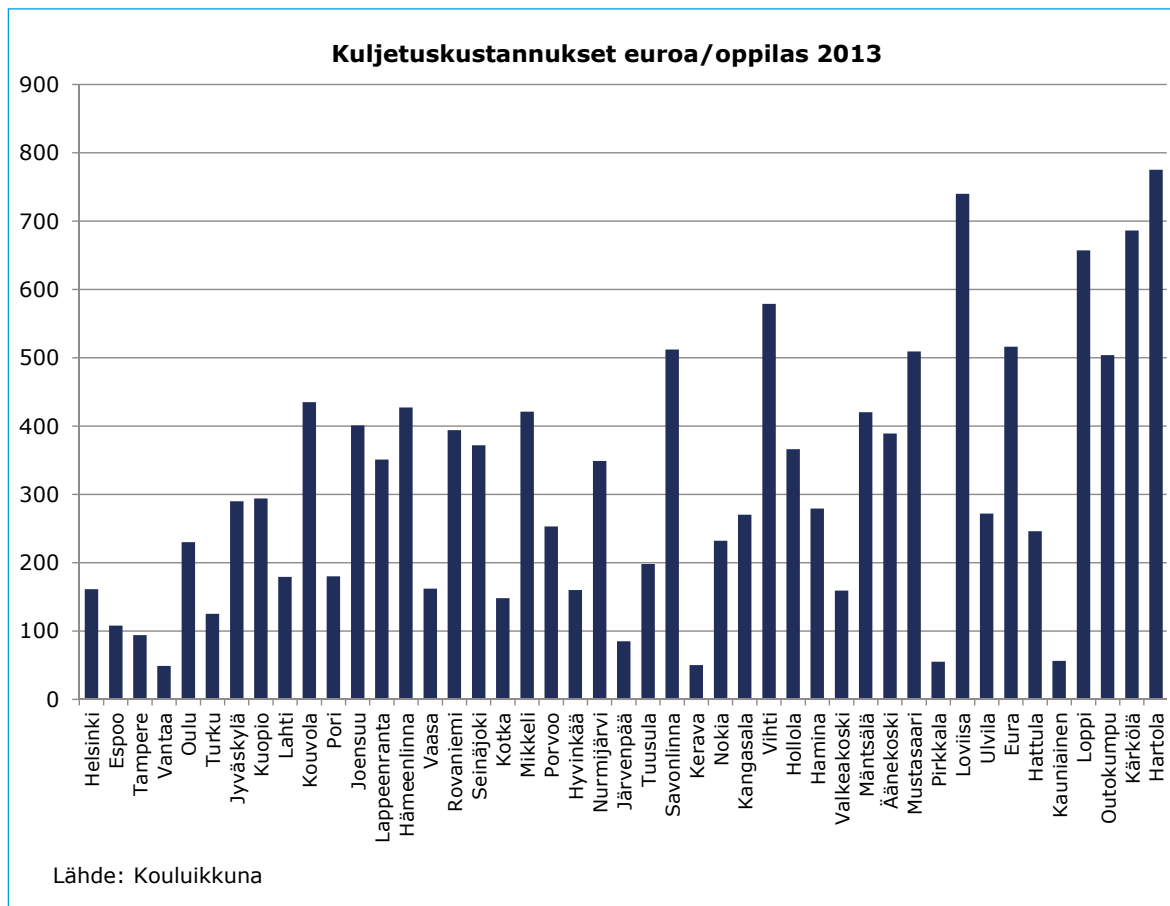
Alla olevassa kuviossa on esitetty oppilasruokailun kustannukset tummansinisillä pylväillä. Vaaleansininen osa pylvästä kuvaa keittiön kiinteistökustannusten osuutta ruokailun kokonaiskustannuksista. Kiinteistökustannukset on kerätty lisätietona ja sen ovat antaneet pääasiassa ne kunnat, jotka tuottavat oppilasruokailun palvelut itse.

Vuonna 2013 oppilasruokailun kustannukset kasvoivat keskimäärin 1,9 % verrattuna edelliseen vuoteen. Merkille pantavaa on, että yli 100 000 asukkaan kunnissa oppilasruokailun menot laskivat -2,7 prosenttia vuoteen 2012 verrattuna. Eniten ruokailun kustannukset kasvoivat 20 000–50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, jossa menot kasvoivat 4,8 prosenttia. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kasvua oli 4,6 % ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 2,6 %.

Vuonna 2013 oppilasruokailuun käytettiin euromääräisesti alle 20 000 asukkaan kunnissa 635 euroa oppilasta kohden. Keskiuurissa 20 000–50 000 asukkaan kunnissa ruokailuun kului 527 euroa/oppilas. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa ruokailuun käytettiin 557 euroa/oppilas ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 441 euroa oppilasta kohden. Keskimäärin vertailukunnissa käytettiin oppilasruokailuun 543 euroa oppilasta kohden.

2.6 Kuljetuskustannukset

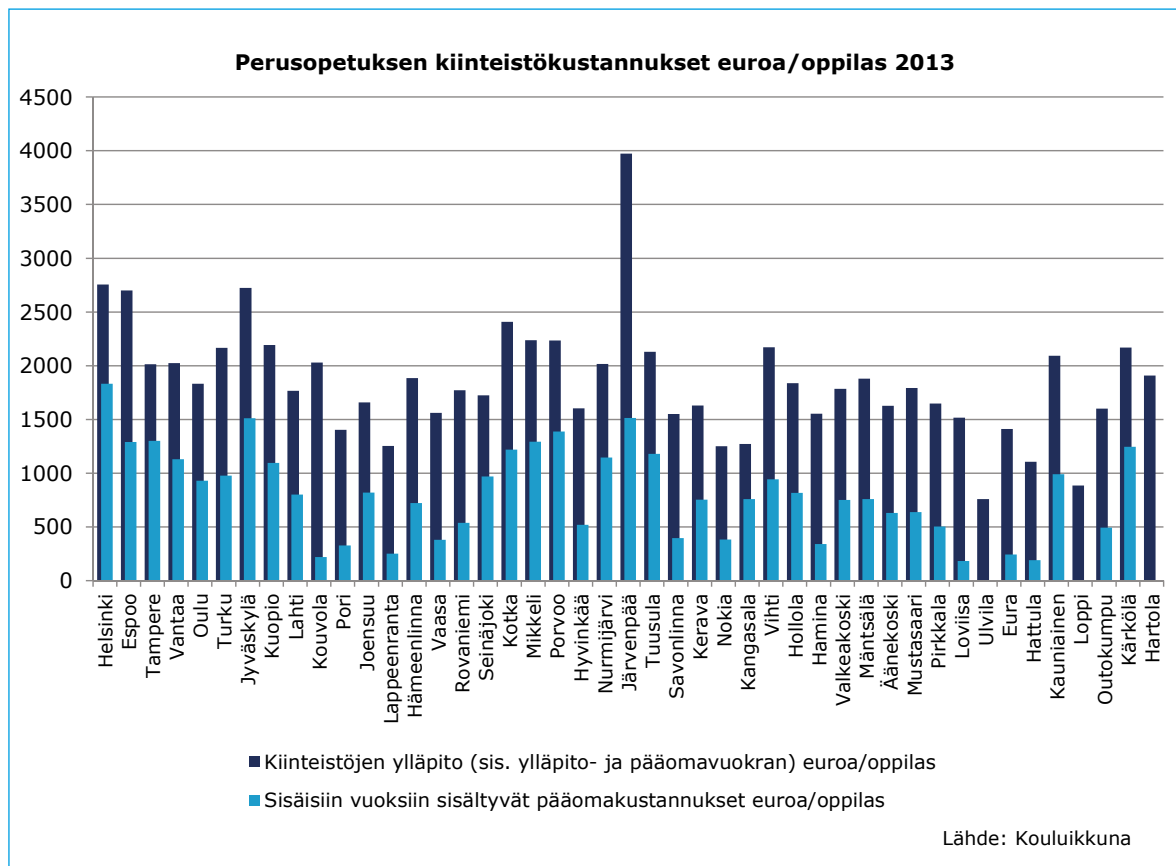
Varainhoitovuonna 2013 koulukuljetuksiin käytettiin keskimäärin 314 euroa oppilasta kohti, joka on 5,4 % enemmän kuin vuonna 2012.

Vertailtaessa vuoden 2013 koulukuljetuskustannuksia eri kuntakokoryhmien kesken edullisimmin kuljetuspalvelut tuottivat yli 100 000 asukkaan kaupungit. Niissä koulukuljetuksiin käytettiin 170 euroa/oppilas. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset olivat 329 euroa/oppilas ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 287 euroa/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kuljetuksiin käytettiin keskimäärin 456 euroa/oppilas.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa kuljetuskustannukset kasvoivat 21,2 %. Melko suurissa 50 000–100 000 asukkaan kunnissa kasvuprosentti oli 5,8 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 15,0 %. Pienimpien kuntien osalta kustannukset kasvoivat 4,1 %. Kuljetuskustannuksissa kunnan koolla oli vaikutusta keskimääräisten kustannusten suuruuteen. Pienempi asukasmäärä on yhteydessä harvempaan asutukseen, jolloin myös koulumatkat ovat pidempiä. Pienissä kunnissa myös julkisen liikenteen käyttömahdollisuudet ovat rajallisia.

2.7 Kiinteistökustannukset

Alla olevassa kuviossa tummansinisillä pylväillä on kuvattu kiinteistöjen ylläpitokustannuksia, joihin on laskettu mukaan sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Vaaleansiniset pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen ylläpidon kokonaiskustannuksista.

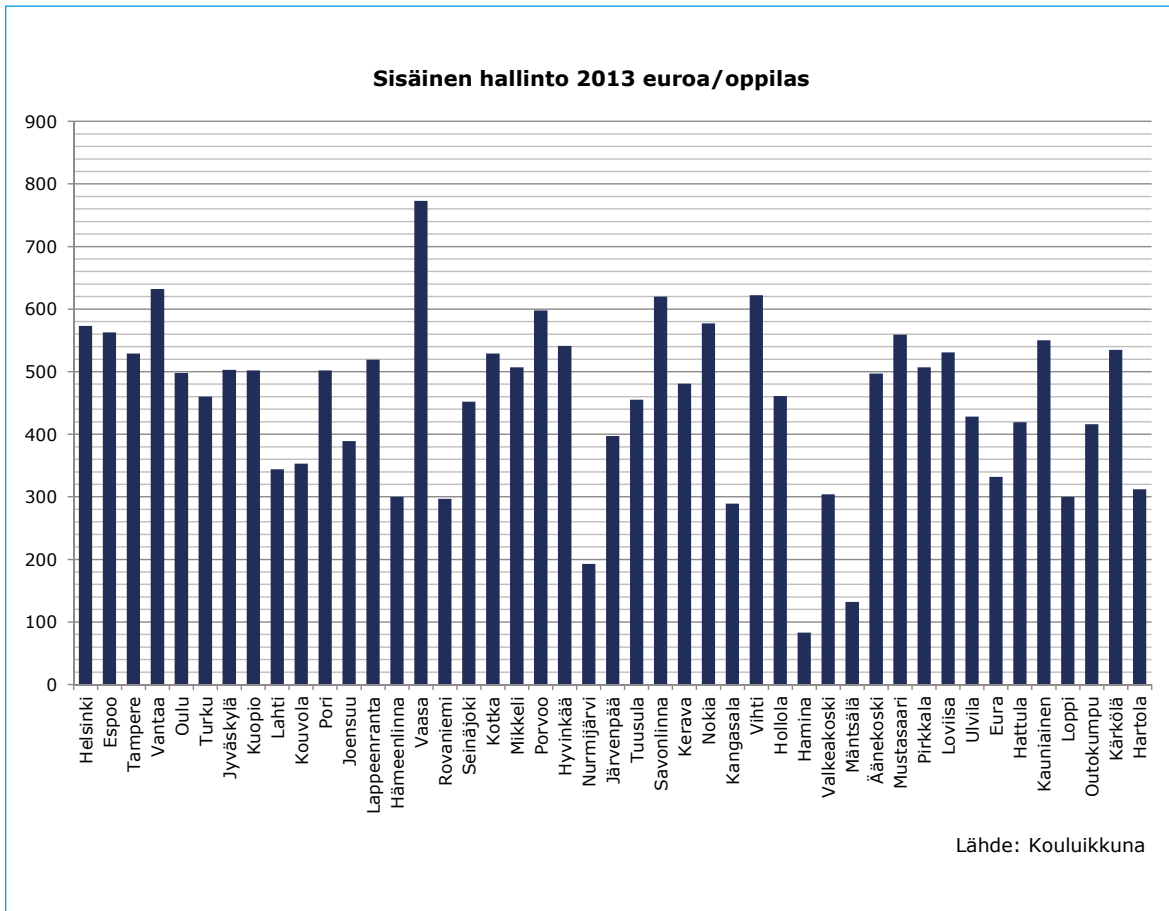

Vuonna 2013 yli 100 000 asukkaan kunnissa kiinteistökustannukset pääomakustannukset mukaan lukien olivat keskimäärin 2 242 euroa oppilasta kohden, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 1 794 euroa/oppilas ja keskisuurissa 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 1 900 euroa/oppilas. Alle 20 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistömenot olivat 1 535 euroa/oppilas. Vertailukuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset pääomakustannuksineen olivat 1 856 euroa/oppilas.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa kiinteistökustannukset kasvoivat vuodesta 2012 noin 0,9 %. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa kasvua oli 9,2 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 9,4 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä kasvua oli 4,3 %. Keskimäärin kiinteistökustannukset kasvoivat vertailukunnissa 7,5 % vuoteen 2012 verrattuna.

Vuonna 2013 sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaiskustannuksista oli 38,4 %. Pienemmissä kunnissa sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus oli suhteellisesti pienempi kuin muissa kuntakoryhmissä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaismenoista oli 22,5 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 53,5 %, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 36,1 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 42,5 %.

2.8 Sisäinen hallinto

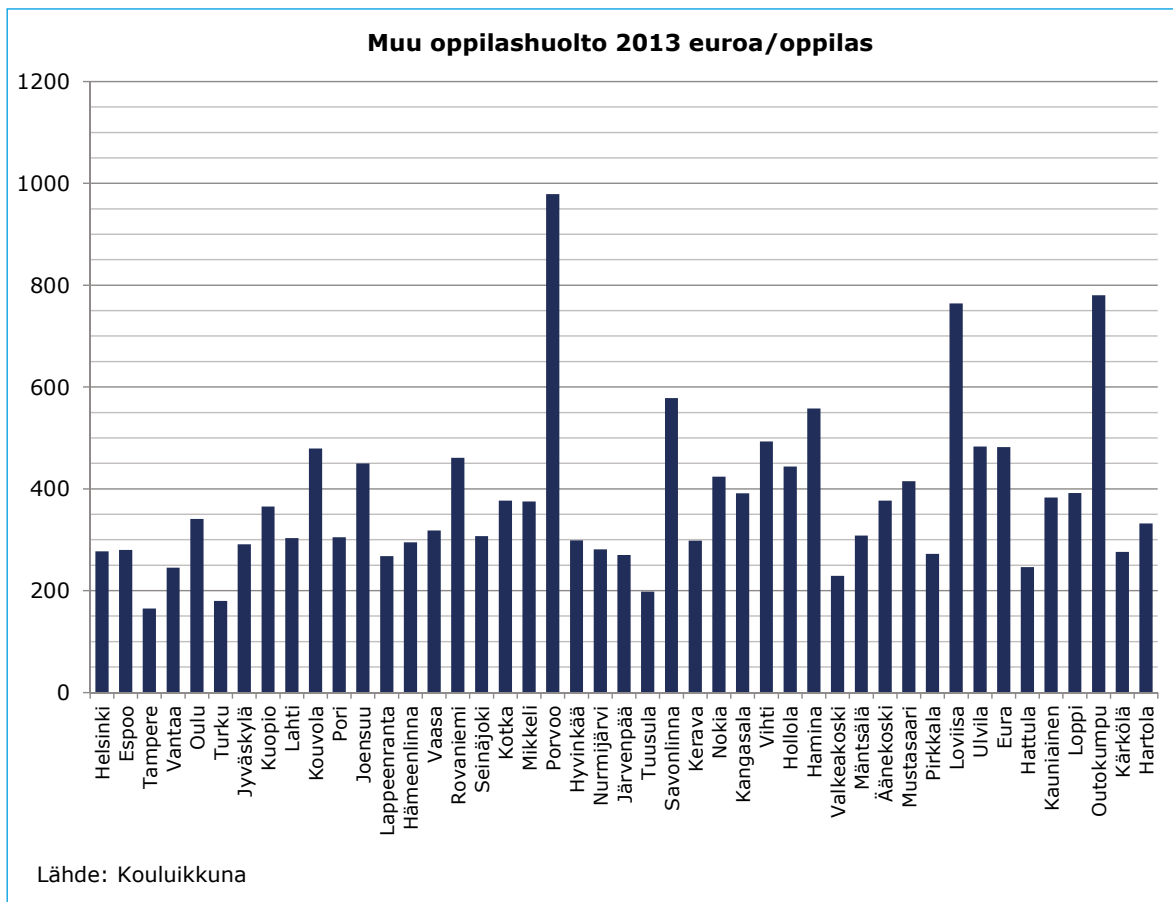

Vertailukunnissa perusopetuksen sisäiseen hallintoon käytettiin vuonna 2013 keskimäärin 453 euroa oppilasta kohden, mikä on -3,0 % vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Sisäisen hallinnon kustannukset laskivat kaikissa kuntakokoryhmissä.

Hallinnolliset kustannukset laskivat eniten 20 000–50 000 asukkaan kunnissa, joissa menot alenivat -5,8 prosenttia. Alle 20 000 asukkaan kunnissa sisäisen hallinnon kustannukset laskivat -2,9 prosentilla menojen ollessa 444 euroa oppilasta kohden. Yli 100 000 asukkaan kunnissa hallinnon kustannukset alenivat -2,4 prosenttia. Tässä kuntakokoryhmässä hallinnon menot olivat 512 euroa/oppilas. 50 000–100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä laskua oli -0,8 prosenttia kustannusten ollessa 462 euroa oppilasta kohden.

2.9 Muu oppilashuolto

Kouluikkunassa oppilashuoltoa on tarkasteltu kapea-alaisesti. Muun oppilashuollon kustannuksiin sisältyvät ainoastaan koulunkäyntiavustajien palkat ilman vammaisopetusta, oppilashuoltoryhmien toiminta, tapaturmien hoidosta aiheutuneet kustannukset sekä oppilaiden tapaturmavakuutusmaksut ja oppilastes-taukset kuten lukitesteit.

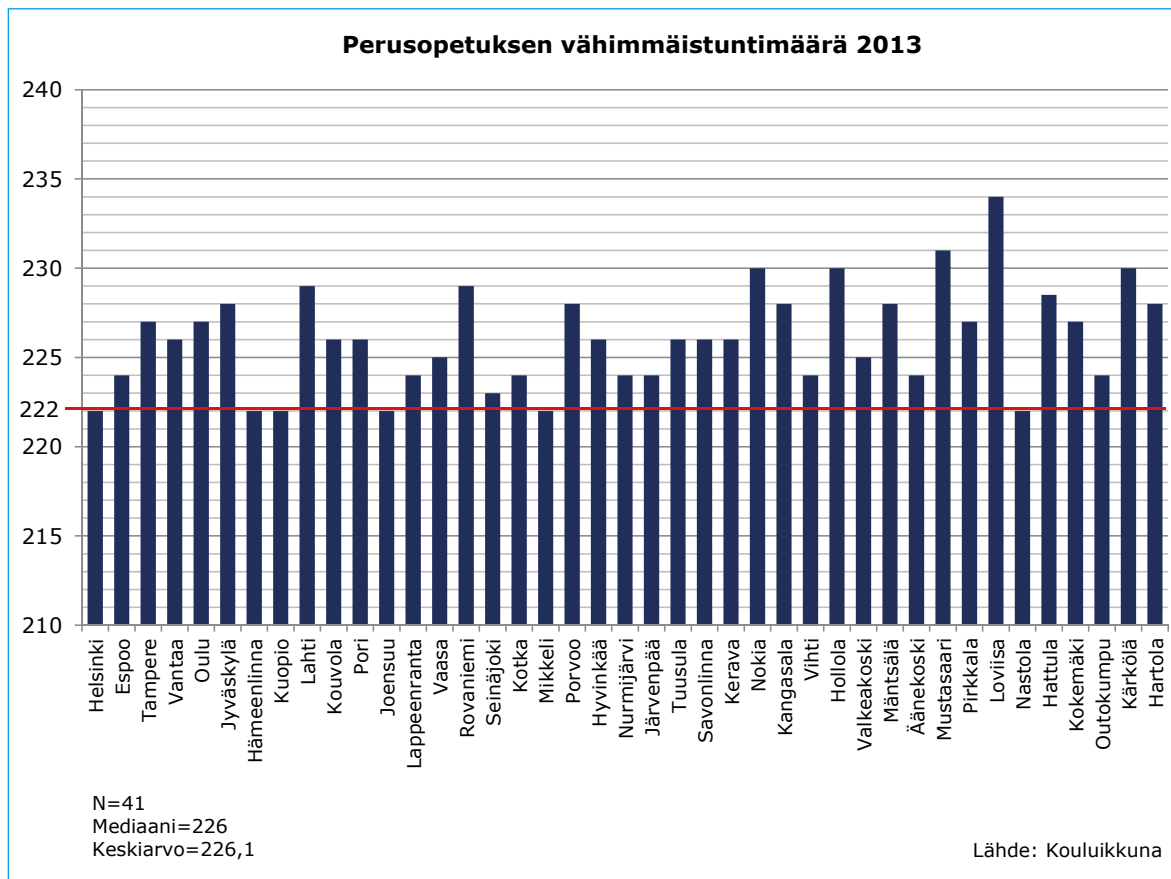
Vuonna 2013 vertailukunnissa muun oppilashuollon keskimääräiset kustannukset olivat 366 euroa oppilasta kohden. Kasvua vuoteen 2012 verrattuna oli 1,4 %.

Muun oppilashuollon kustannukset vaihtelivat eri kuntakokoryhmien ja kuntien välillä. Kuntakoolla kustannuksiin ei näyttänyt olevan merkittävää vaikutusta. Kustannusraportissa muun oppilashuollon kustannuksia on kuitenkin tarkasteltu kuntakokoryhmittäin.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä keskimääräiset kustannukset laskivat -12,4 prosenttia kustannusten ollessa 272 euroa oppilasta kohden. Keskimääräiset kustannukset laskivat hieman myös alle 20 000 asukkaan kunnissa kustannusten laskun ollessa -0,7 prosenttia. Keskimäärin edellä mainitussa kuntakokoryhmässä oppilashuoltoon käytettiin 439 euroa/oppilas. Sen sijaan menot kasvoivat eniten 20 000–50 000 asukkaan kunnissa, joissa kasvua oli 11,4 prosenttia oppilaskohtaisten menojen ollessa 408 euroa. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa kasvu oli 5,8 prosenttia. Tässä kuntakokoryhmässä muuhun oppilashuoltoon käytettiin 364 euroa/oppilas.

3 Toiminnallisten tietojen vertailu

3.1 Vähimmäistuntimäärä

Nykyinen voimassa oleva minimituntimäärä koko peruskoulun aikana on 222 vuosiviikkotuntia. Vuonna 2013 vertailukunnista 14,6 prosenttia eli 6 kuntaa (N = 41) ilmoitti käyttävänsä valtakunnallista vähimmäistuntimäärää. Tältä osin tulee ottaa huomioon, että edellä mainittuihin kuntiin kuuluu niitä kuntia, joissa tuntijaosta ei ole päätetty kuntatasolla, vaan koko peruskoulun aikana annettavasta vuosiviikkotuntimäärästä päätetään koulukohtaisesti annettujen resurssien puitteissa. Näissä kunnissa koulukohtaiset vuosiviikkotuntimäärät voivat olla suurempia kuin yllä olevassa kuviossa esitetty 222 vuosiviikkotuntia. Näitä kuntia ovat muun muassa Helsinki.

Kunnista (85,4 %) ilmoitti antavansa opetusta yli valtakunnallisen vähimmäistuntimäärän. Vertailukuntien vähimmäistuntimäärän mediaani oli 226 vuosiviikkotuntia ja vaihteluväli oli 222–234. Kunnan koolla ei näyttänyt olevan vaikutusta annettavan vähimmäistuntimäärän suuruuteen.

Kuntakohtaiset vähimmäistuntimäärät laskivat hieman vuodesta 2012. Vuonna 2012 vähimmäistuntimäärän mediaani oli 227 eli yhden vuosiviikkotuntin suurempi kuin vuonna 2013. Vuonna 2012 vertailukunnista 25 prosenttia ilmoitti käyttävänsä valtakunnallista vähimmäistuntimäärää. Loput kunnista (75 %) ilmoitti antavansa opetusta yli valtakunnallisen vähimmäistuntimäärän.

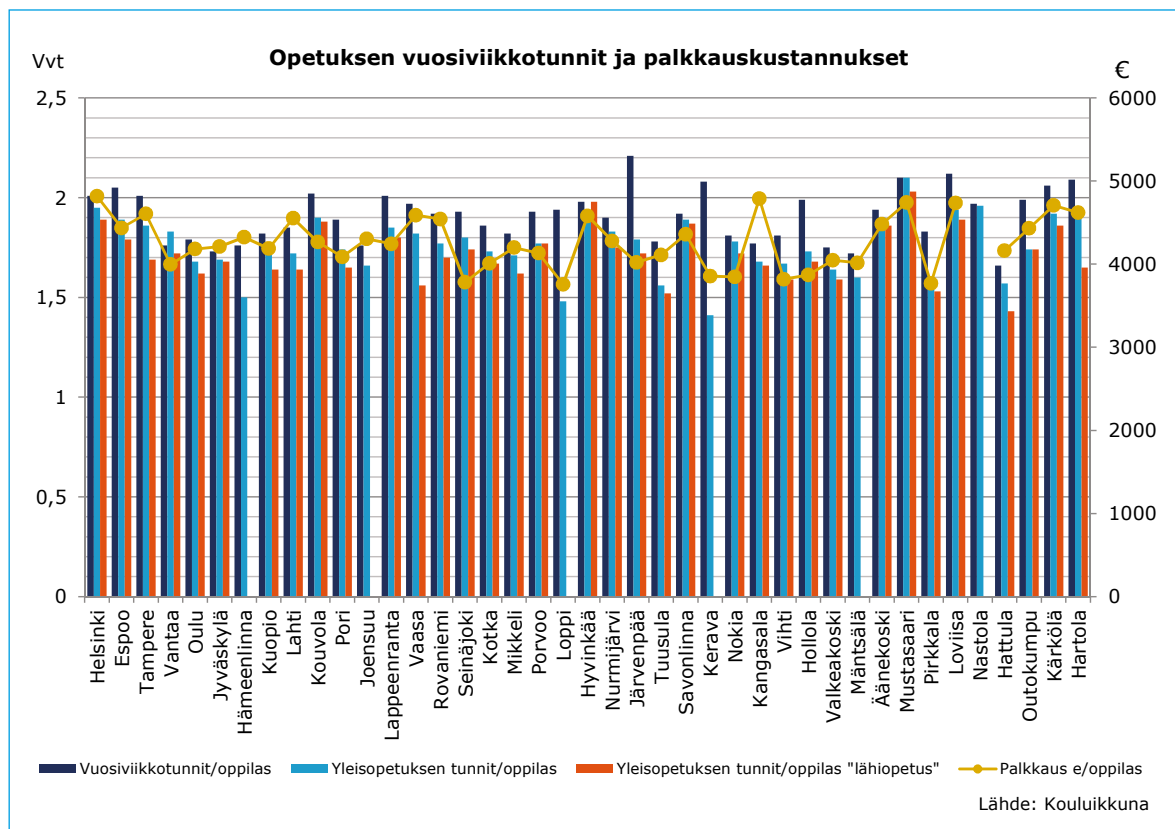
3.2 Opetusresurssi vuosiviikkotunteina

Alla olevassa kuviossa tummansiniset pylväät kuvaavat kaikkia perusopetuksessa ja lisäopetuksessa annettuja vuosiviikkotunteja yhtä oppilasta kohden. Lukuun on sisällytetty myös erityisopetus, joustava perusopetus ja perusopetukseen valmistava opetus.

Yleisopetuksen tunnit on kuvattu vaaleansinisillä pylväillä ja niihin on sisällytetty tukiovetustunnit, kerho-tunnit ja erityistehtäviin liittyvät tunnit. Tunnissa on mukana myös osa-aikaisen erityisopetuksen tunnit, mutta ei luokkamuotoista erityisopetusta. Mukaan ei ole laskettu myöskään joustavaa perusopetusta, lisäopetusta eikä perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Yleisopetuksen ns. lähiopetustunnit on merkitty punaisilla pylväillä ja niihin on sisällytetty varsinaiseen työjärjestyksen mukaiseen opetukseen kuuluvat tunnit mukaan lukien jakotunnit, tukiovetus ja osa-aikaisen erityisopetuksen tunnit. Tunnuslukuun ei sisälly kerho- tai erityistehtäviin liittyviä tunteja.

Kuviossa on kuvattu myös opetuksen palkkakustannukset euroina oppilasta kohden.

Keskimääräisissä vuosiviikkotuntien määrissä ei ole tapahtunut oleellista muutosta edelliseen vuoteen verrattuna.

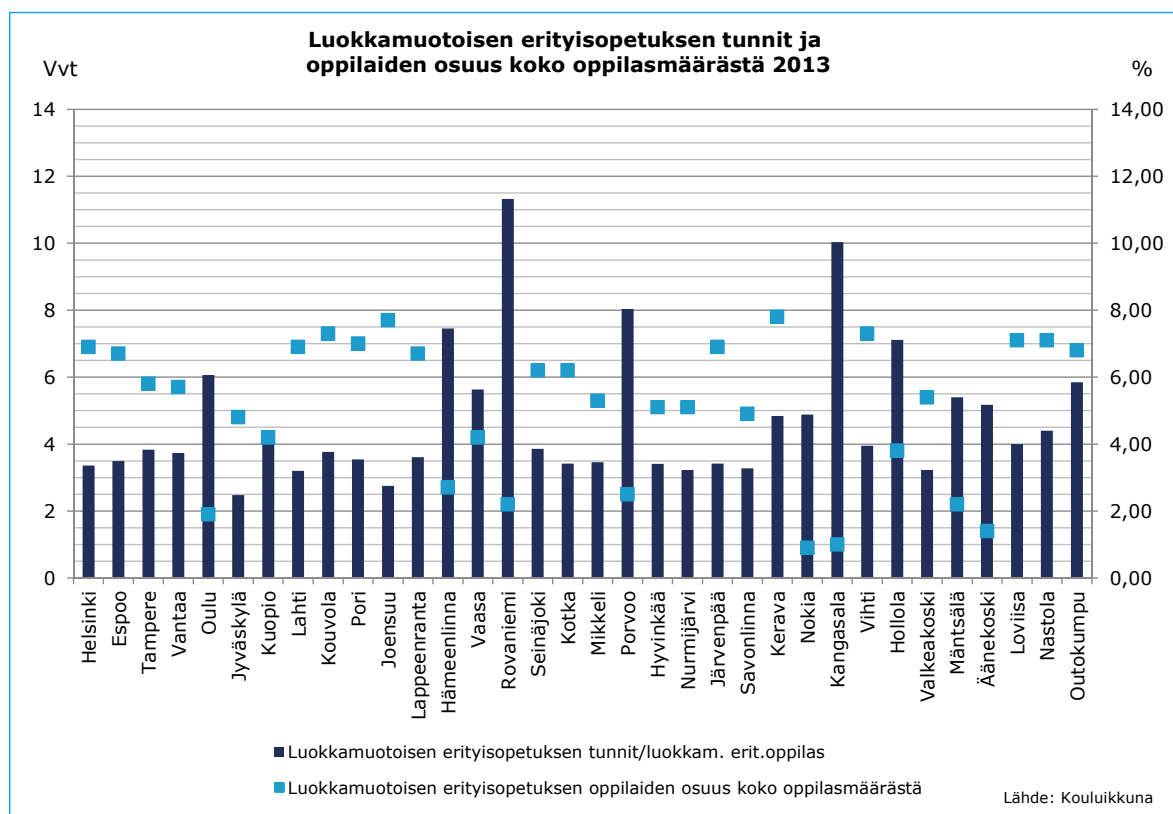
Vuonna 2013 vertailukunnissa käytettiin keskimäärin 1,91 vuosiviikkotuntia oppilasta kohden, joka on sama määrä kuin vuoden 2012 vertailuaineistossa. Yleisopetuksen käytetty tuntimäärä oli 1,77 vvt/oppilas (1,78 v. 2012) ja työjärjestyksen mukaiseen lähiopetukseen keskimäärin 1,72 vvt/oppilas (1,72 v. 2012).

Alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimääräinen vuosiviikkotuntien kokonaismäärä oli 1,97 vvt/oppilas, keskiuurissa 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 1,90 vvt/oppilas ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 1,91 vvt/oppilas. Suurissa yli 100 000 asukkaan kunnissa vuosiviikkotuntien määrä oli 1,88 vvt/oppilas.

Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä perusopetuksen palkkakustannuksiin käytettiin 4 312 euroa/oppilas, keskiuurissa 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 4 183 euroa/oppilas ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 4 235 euroa/oppilas. Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä opetuksen palkkakustannukset olivat keskimäärin 4 352 euroa/oppilas.

3.3 Luokkamuotoisen erityisopetuksen vuosiviikkotunnit

Luokkamuotoisen erityisopetuksen opetustunteihin on luettu mukaan erityisopetuksen lähiopetustunnit, tukiovetustunnit, kerhotunnit ja erityistehtävät. Alla olevassa kuviossa on esitetty luokkamuotoisen erityisopetuksen tunnit sekä luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä.

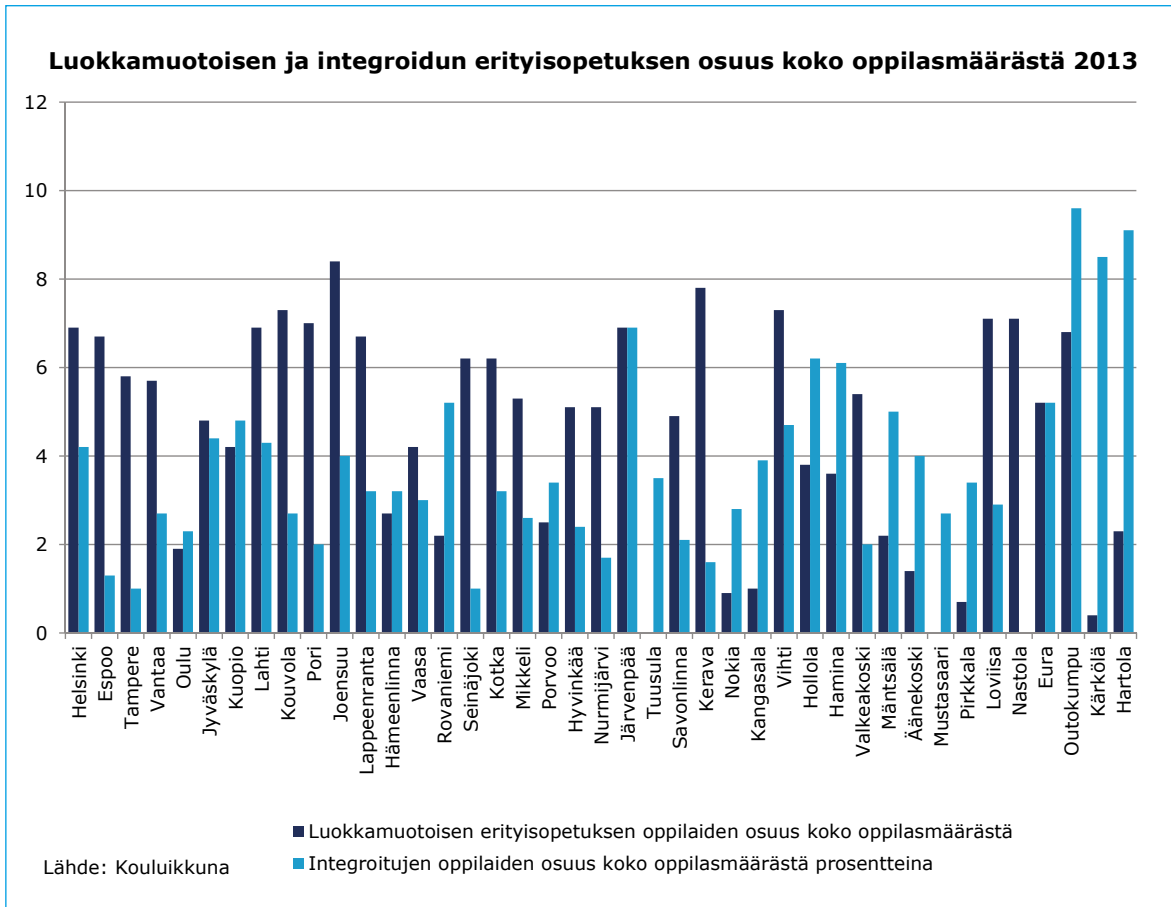
Vuonna 2013 vertailukunnissa käytettiin luokkamuotoiseen erityisopetukseen keskimäärin 4,6 vuosiviikkotuntia yhtä luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevaa oppilasta kohden. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 4,4 vvt.

Kuntien välisiin eroihin vaikuttaa suurelta osin se, miten erityisopetus on kussakin kunnassa järjestetty, eli missä määrin oppilaiden opetus on integroituna yleisopetusryhmiin ja missä määrin erityisopetuksen pienryhmiin. Lisäksi erityisoppilaat voivat olla ominaisuuksiltaan erilaisia eri kunnissa.

Vertailukunnissa luokkamuotoisen erityisopetuksen piirissä olevien oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä oli vuonna 2013 keskimäärin 4,8 %. Vaihteluväli oli alle yhdestä prosentista kahdeksaan prosenttiin.

Vuoteen 2012 verrattuna luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevien oppilaiden suhteellinen osuus laski 0,3 prosenttiyksiköllä. Vuonna 2012 luokkamuotoisen erityisopetuksen oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä oli keskimäärin 5,1 %.

3.4 Luokkamuotoinen ja integroitu erityisopetus

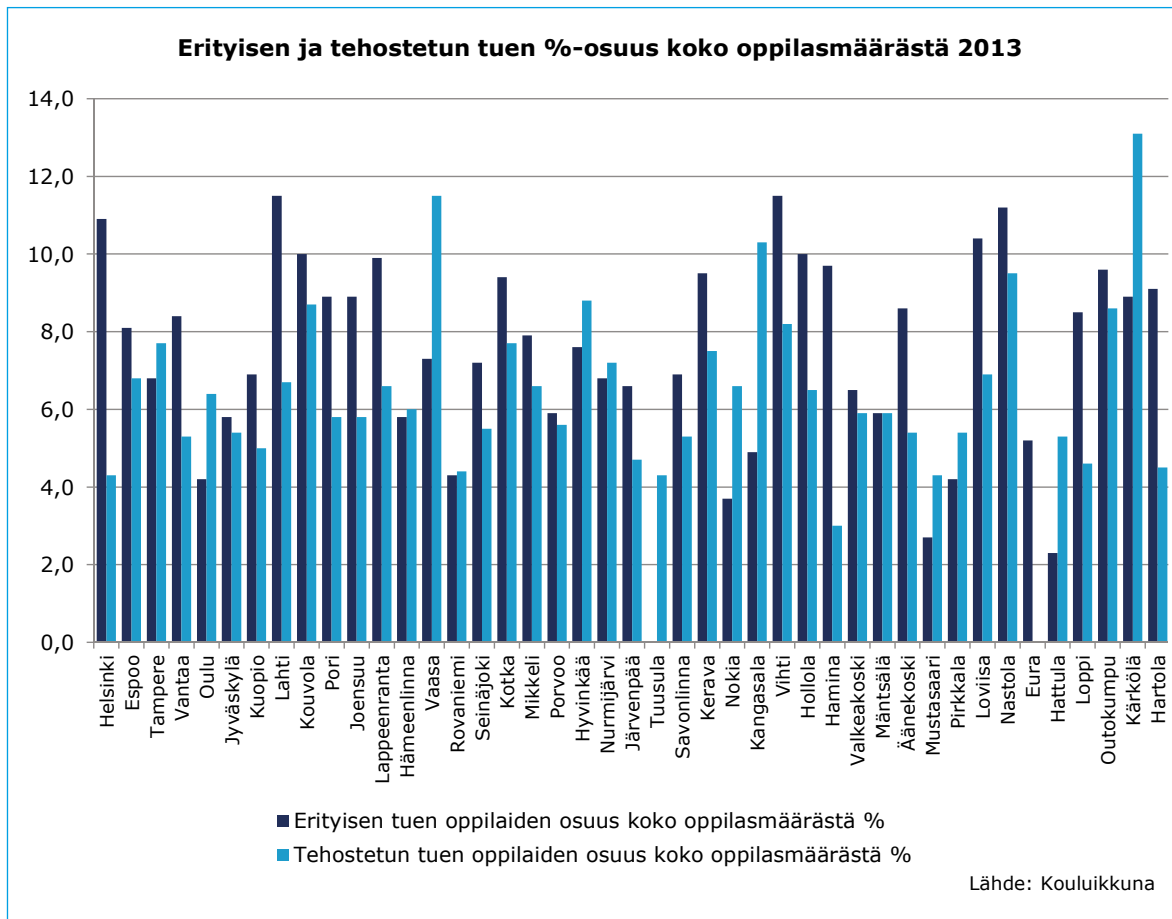

Vuonna 2013 luokkamuotoisen erityisopetuksen piirissä olevien erityisoppilaiden määrä oli keskimäärin 4,8 %, kun se vuotta aikaisemmin oli ollut 5,1 %. Yleisopetukseen integroitujen erityisoppilaiden määrä oli 3,8 %, kun se vuonna 2012 oli 3,6 %. Erityisoppilaiden jakautumisessa luokkamuotoiseen erityisopetukseen ja integroituun yleisopetukseen on tapahtunut lievää siirtymistä luokkamuotoisesta erityisopetuksesta integroituun opetukseen yleisopetuksen puolelle.

Kunnista 60 prosentilla luokkamuotoinen erityisopetus oli yleisempää kuin yleisopetukseen integroiminen. On kuitenkin huomionarvoista, että vertailukunnista 40 prosentilla integroiminen oli kuitenkin yleisempää kuin luokkamuotoinen erityisopetus. Tältä osin muutosta on tapahtunut myös edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2012 kunnista 70 % käytti erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osalta luokkamuotoista erityisopetusta integroinnin sijasta.

3.5 Erityinen ja tehostettu tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta kunnilta kerättiin tiedot erityisen ja tehostetun tuen piirissä olevista oppilaista ja laskettiin näiden oppilaiden suhteellinen osuus koko oppilasmäärästä.

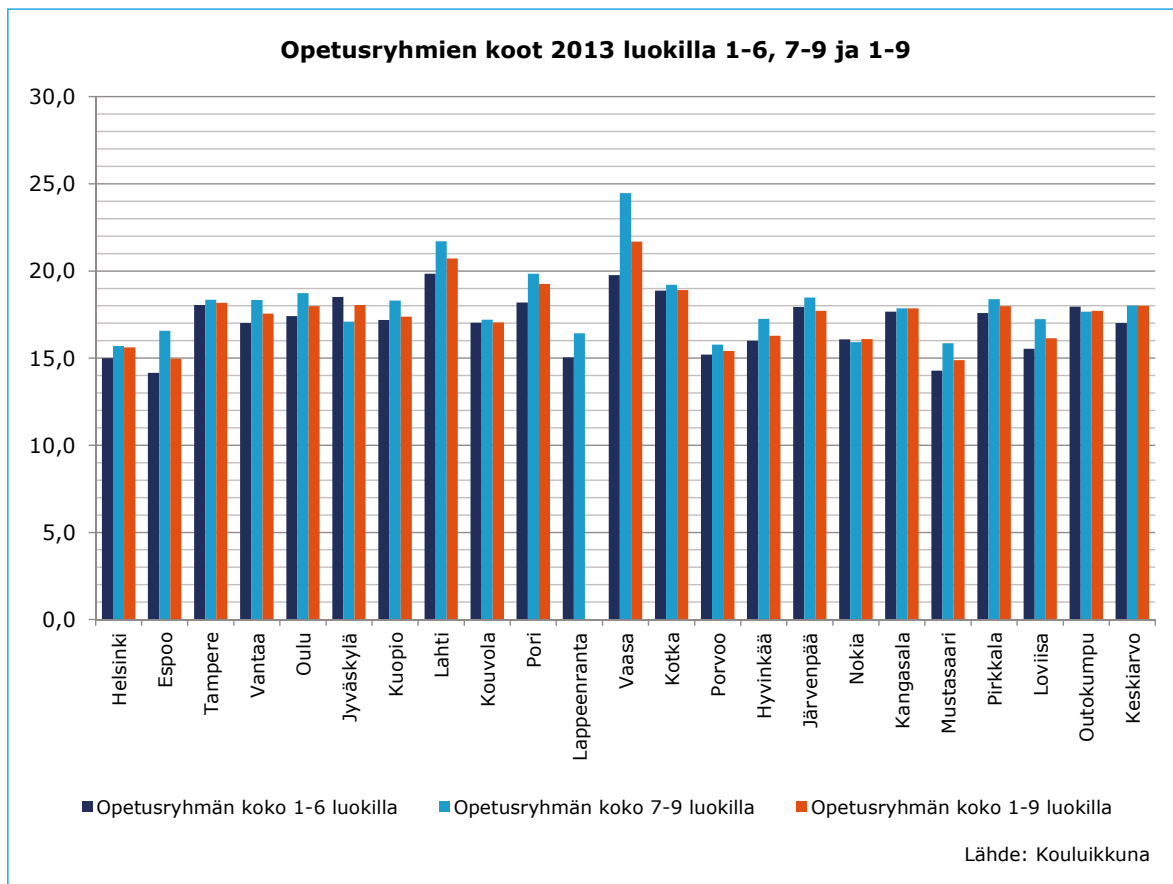
Vuonna 2013 erityisen tuen piirissä oli keskimäärin 7,6 % koko oppilasmäärästä. Vuonna 2012 vastaava luku oli 8,3 %. Vertailukunnissa erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden määrä laski edelliseen vuoteen verrattuna -0,7 prosenttiyksiköllä.

Vastaavasti tehostetun tuen piirissä oli vuonna 2013 keskimäärin 6,5 % koko oppilasmäärästä. Edellisellä vuotena tehostettua tukea sai 5,0 % oppilaista. Tehostetun tuen piirissä olevien oppilaiden määrä on noussut 1,5 prosenttiyksiköllä vuoteen 2012 verrattuna.

Myös vuosien 2012 ja 2011 aineistojen vertailussa oli havaittavissa samansuuntainen muutos. Tämä viittaa siihen, että tehostetun tuen käyttö kunnissa on yleistymässä ja erityisen tuen piirissä olevien oppilaiden osuus vähenemässä.

Vuonna 2011 vertailukunnissa erityistä tukea sai keskimäärin 8,5 % oppilaista. Tehostettua tukea annettiin 3,3 %:lle oppilaista.

3.6 Opetusryhmien koko

Opetusryhmien koon määrittelyssä käytettiin niin sanottua Helsinki-Vantaan mallia. Laskentamallissa kyseisen vuosiluokan tuntijaon mukaiset opetustunnit kerrotaan kyseisen vuosiluokan oppilaiden kokonaismäärällä. Näin saatu vuosiviikkotuntimäärä jaetaan kyseistä vuosiluokkaa opettavien opettajien työjärjestyksen mukaisilla opetustunneilla, joissa on mukana jakotunnit.

Vuoden 2013 aikana opetusryhmäkokojen osalta ei ole tapahtunut oleellisia muutoksia tarkasteltaessa kuntien keskimääräisiä laskennallisia ryhmäkokoja. Vertailussa mukana olevissa kunnissa vuosiluokkien 1–6 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 17,0. Vuosiluokilla 7–9 opetusryhmäkoko oli keskimäärin 18,0. Vuosiluokkien 1–9 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 17,5.

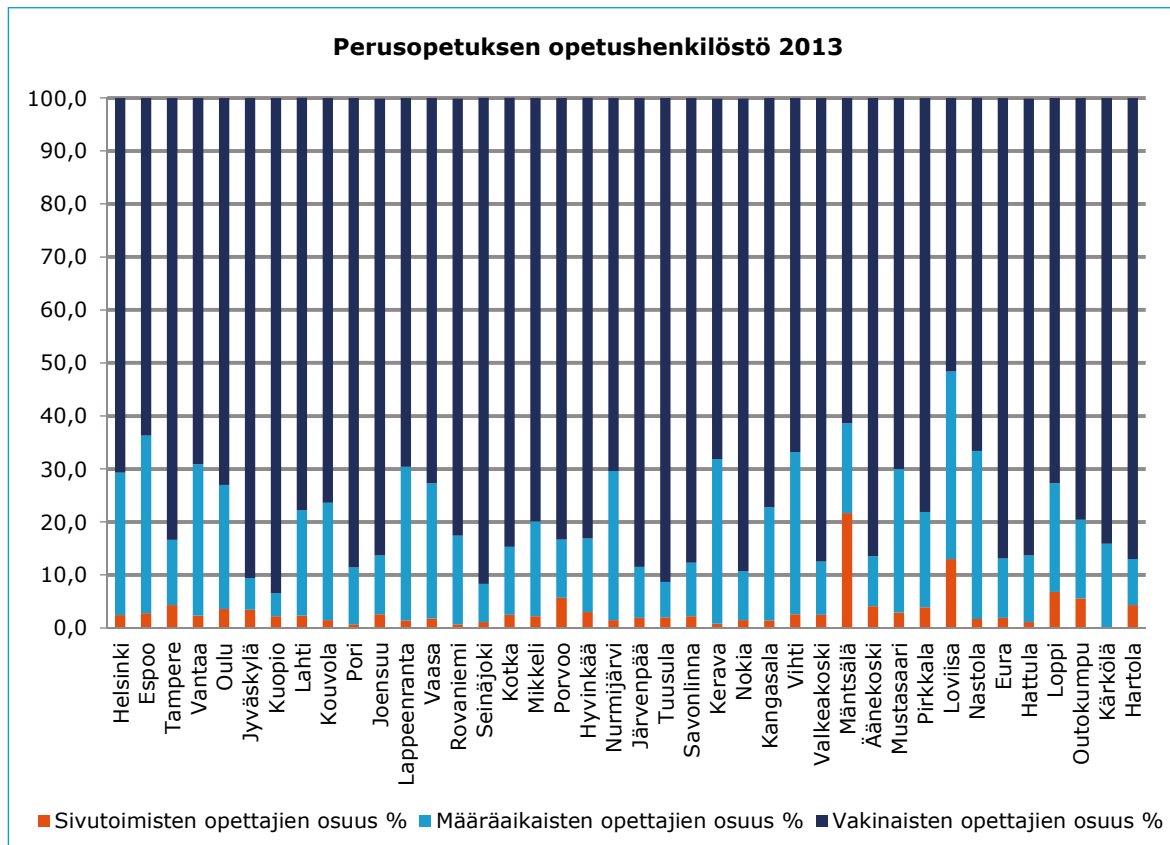
Vuoteen 2012 verrattuna opetusryhmäkoossa tapahtui vain pieniä muutoksia. Vuonna 2012 vuosiluokkien 1–6 keskimääräinen opetusryhmäkoko oli 16,8, joten laskennallinen ryhmäkoko kasvoi 0,2 oppilaalla. Vuosiluokilla 7–9 opetusryhmäkoko oli vuonna 2012 keskimäärin 17,9 ja 0,1 oppilasta pienempi kuin vuonna 2013. Vuosiluokkien 1–9 keskimääräinen opetusryhmäkoko kasvoi vuoden 2012 17,2:sta 0,3 oppilaalla.

Perusopetuksen ryhmäkoko 2013	2012	2013	Muutos
Vuosiluokat 1-6	16,8	17,0	0,2
Vuosiluokat 7-9	17,9	18,0	0,1
Vuosiluokat 1-9	17,2	17,5	0,3

Lähde: Kouluikkuna

3.7 Opetushenkilöstö

Vertailukunnista kerättiin tiedot vakinaisten, määräaikaisten ja sivutoimisten tuntiopettajien määristä.

Vakinaiset opettajat

Vakinaisten opettajien osuus yli 100 000 asukkaan kunnissa oli 77,7 % vuonna 2013 (80,0 % v. 2012). 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 81,4 % (82,3 % v. 2012) ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 80,1 % (78,0 % v. 2012). Alle 20 000 asukkaan kunnissa vakinaisten opettajien osuus oli 76,3 % (80,1 % v. 2012). Sivutoimisten tuntiopettajien osuus vertailukunnissa oli keskimäärin 3,4 % (2,8 %).

Määräaikaiset ja sivutoimiset opettajat

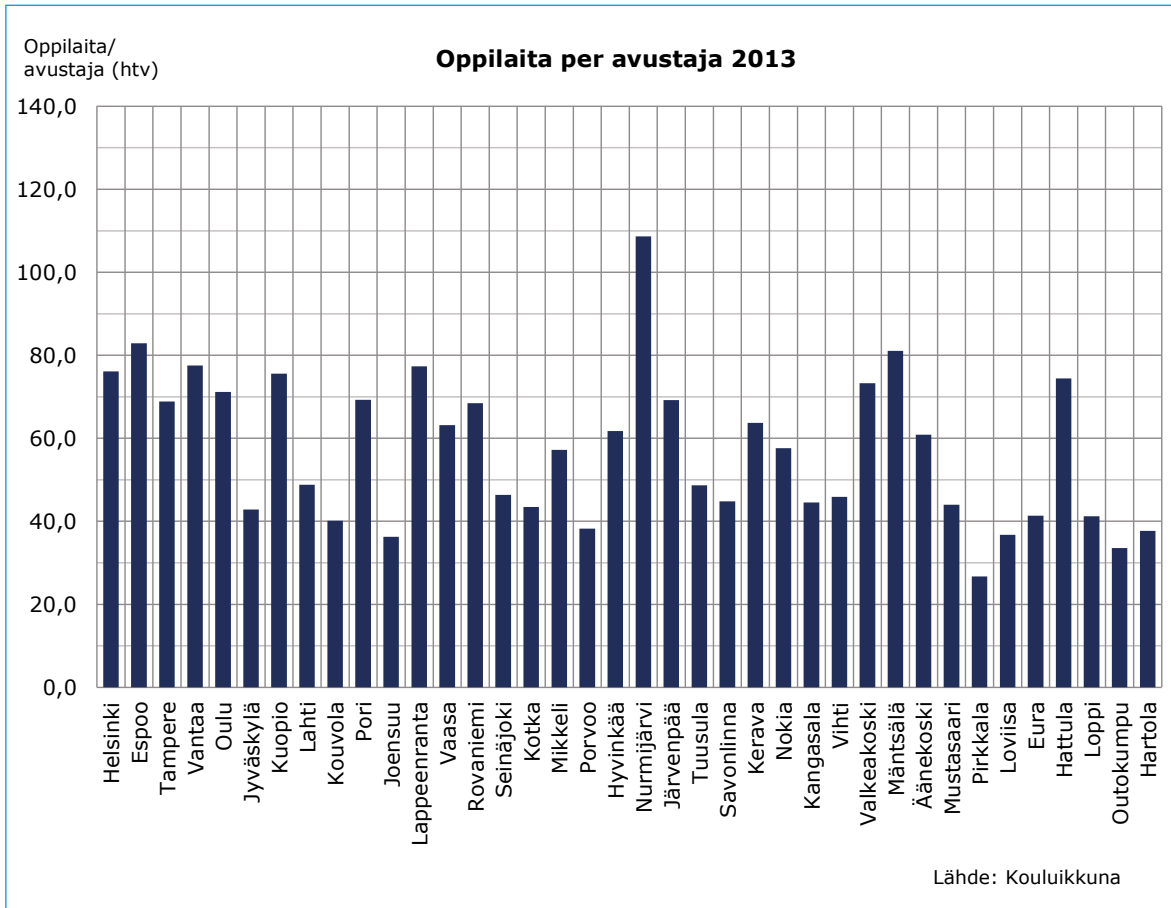
Määräaikaisten opettajien osuus opetushenkilöstöstä yli 100 000 asukkaan kunnissa vuonna 2013 oli 19,4 % (16,5 % v. 2012) ja sivutoimisten 2,9 % (3,6 % v. 2012). 50 000–100 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten opettajien osuus oli 17,0 % (15,9 % v. 2012) ja sivutoimisten 1,6 % (1,8 % v. 2012). 20 000–50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä määräaikaisia opettajia oli keskimäärin 16,0 % (19,5 % v. 2012) ja sivutoimisia 3,9 % (2,5 % v. 2012). Alle 20 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten opettajien osuus oli 19,6 % (16,5 % v. 2012) ja sivutoimisten osuus 4,1 % (3,4 % v. 2012).

Yhteenveto

Vuoden 2013 aikana määräaikaisen ja sivutoimisen henkilöstön osuus opetushenkilöstöstä kasvoi hieman vakinaisen henkilöstön osuuden laskiessa. Kaikkien vertailukuntien osalta vakinaisen opetushenkilöstön keskimääräiseksi osuudeksi muodostui 79,0 % (muutos -0,9 prosenttiyksikköä), määräaikaisen 17,8 (muutos +0,5 prosenttiyksikköä) ja sivutoimisen 3,3 (muutos +0,5 prosenttiyksikköä).

3.8 Koulunkäyntiavustajat

Koulunkäyntiavustajista tiedot kerättiin henkilötöyvuosina. Mukaan luettiin sekä vakituksessa että määräaikaisessa työsuhteessa olevat avustajat.

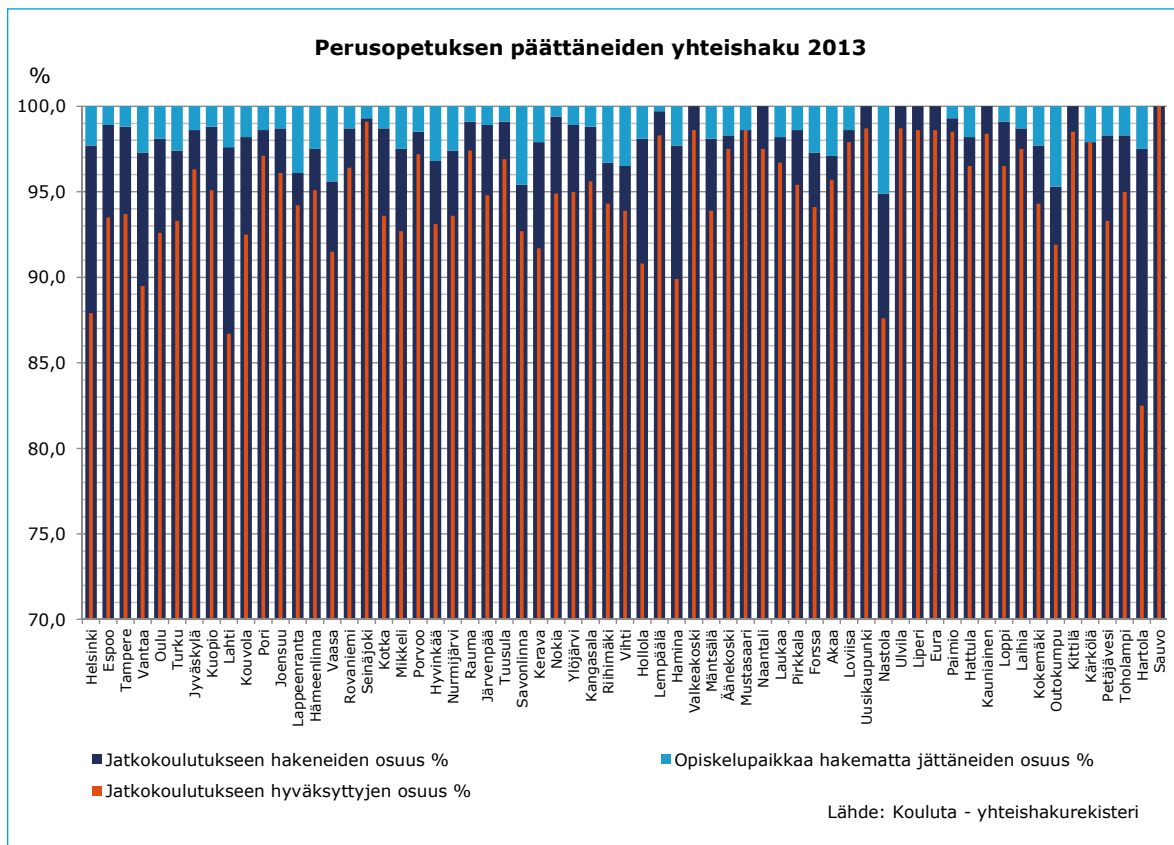

Vertailukunnissa oli vuonna 2013 keskimäärin 57,4 oppilasta yhtä koulunkäyntiavustajan henkilötöyvuotta kohden. Yli 100 000 asukkaan kunnissa oli 68,0 oppilasta avustajaa kohden, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 55,7 ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 61,4 oppilasta avustajaa kohden. Alle 20 000 asukkaan kunnissa oli keskimäärin 42,0 oppilasta yhtä avustajaa kohti.

Avustajamääriä vertailtaessa on syytä ottaa huomioon, että avustajapalvelut resursoidaan kuntien omien tarpeiden mukaan. Avustajien määrään vaikuttaa muun muassa se, kuinka paljon kunnassa käytetään pienryhmäopetusta, samanaikaisopetusta ja miten laajaa on osa-aikaisen erityisopetuksen käyttö sekä oppilasaines.

4 Tietoja perusopetuksen päättäneistä

4.1 Peruskoulunsa päättäneiden yhteishaku

Vuoden 2013 kevään yhteishaussa vertailukunnissa toisen asteen koulutukseen haki 98,3 % (98,4 % v. 2012) peruskoulunsa päättäneistä ja heistä koulutuspaikkaan hyväksyttiin 94,9 % (94,8 % v. 2012).

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä tutkintotavoitteiseen koulutukseen pääseminen oli vaikeampaa kuin muissa kuntakoryhmissä, kun verrataan koulutukseen hyväksytyjen suhdetta koulutukseen hakeneisiin.

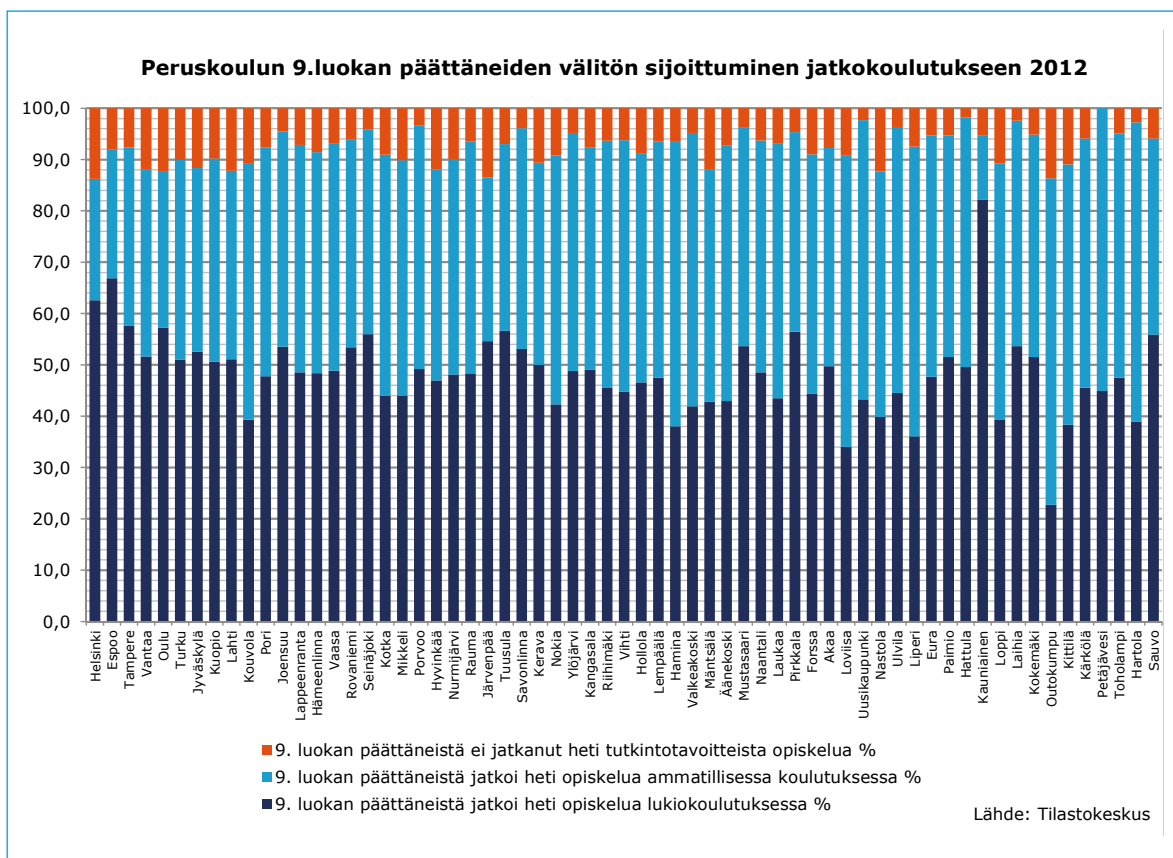
Koulutukseen hyväksytyjen osuus 2013 oli yli 100 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 92,1 %, joka on 0,4 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2012. 50 000–100 000 kunnissa koulutukseen hyväksytyjen osuus oli 94,8 % (muutos 0,0 prosenttiyksikköä) ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 94,7 % (muutos -0,2 prosenttiyksikköä). Alle 20 000 asukkaan kuntien keskiarvo oli muita kuntakoryhmiä korkeampi eli 96,0 %. Se oli 0,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2012.

Verrattaessa vuoden 2013 tuloksia vuoden 2012 vastaaviin tietoihin voidaan todeta, että yhteishaussa hakeneiden osuus ja koulutuspaikkaan hyväksytyjen osuus on pysynyt lähes ennallaan vuoteen 2012 verrattuna.

4.2 Sijoittuminen jatkokoulutukseen

Koulutustakuun ulkopuolelle jääneet -tunnusluvun avulla kerättiin tietoja niistä oppilaista, jotka eivät päässeet tutkintotavoitteiseen koulutukseen eivätkä sijoittuneet lisäopetukseen, oppisopimuskoulutukseen, työpajoihin, kuntoutukseen tai muuhun valmistavaan nivelvaiheen koulutukseen. Vuonna 2013 tiedot antaneissa kunnissa (N = 38) 0,5 % eli noin 108 peruskoulunsa päättäneitä oppilasta jäi koulutustakuun ulkopuolelle. Vastaavana ajankohtana edellisenä vuotena 2012 koulutustakuun ulkopuolelle jäi 1,5 % eli noin 375 peruskoulunsa päättäneitä oppilasta. Koulutustakuun ulkopuolelle jääneiden määrä laski yhdellä prosenttiyksiköllä edelliseen vuoteen verrattuna. Vuonna 2013 koulutustakuun ulkopuolelle jäi 267 peruskoulunsa päättäneitä oppilasta vähemmän kuin vuonna 2012. Vertailussa on huomioitava, että vuoden 2013 vertailuaineisto ei sisällä Helsingin tietoja.

Peruskoulunsa päättäneiden osalta kerättiin tietoja myös heidän sijoittumisestaan tutkintotavoitteiseen koulutukseen vuonna 2012. Alla olevassa kuviossa tutkintotavoitteiseen koulutukseen sijoittuneeksi on katsottu peruskoulun 9. vuosiluokan päättänyt oppilas, joka oli saman vuoden viimeisenä päivänä 31.12.2012 tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Aineisto perustuu Tilastokeskuksen sijoittumispalvelun tilastoaineistoon ja Kouluikkunapalvelun laskelmiin.

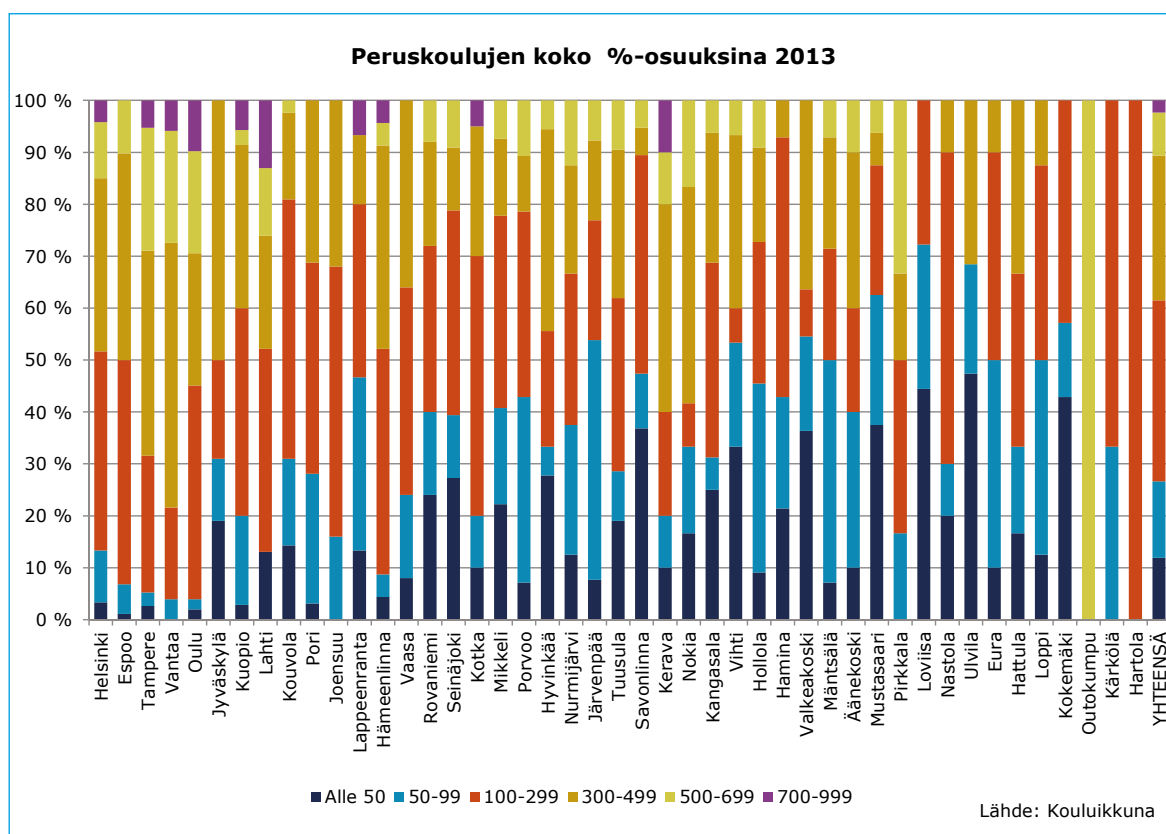
Yllä olevan aineiston perusteella voidaan todeta, että vuonna 2012 pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa peruskoulunsa päättäneistä suhteellisesti suurempi osuus sijoittui lukiokoulutukseen. Yli 100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutukseen sijoittui keskimäärin 55,7 % (54,4 % v. 2011) ja ammatilliseen koulutukseen 33,5 % (33,2 % v. 2011). Keskisuurissa 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 48,4 % (50,2 % v. 2011) oppilasta sijoittui lukiokoulutukseen ja 44,1 % (42,7 % v. 2011) ammatilliseen

koulutukseen. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 47,2 % (47,5 % v. 2011) sijoittui lukiokoulutukseen ja 45,1 % (43,0 % v. 2011) ammatilliseen koulutukseen. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen osuus oli 44,2 % (44,8 % v. 2011) ja ammatillisen koulutuksen 47,3 % (48,5 % v. 2011).

Vuonna 2012 useampi peruskoulunsa päättänyt jatkoi suoraan tutkintotavoitteisessa koulutuksessa verrattaessa vuoteen 2011. Eniten tutkintotavoitteisen koulutuksen ulkopuolelle jääneitä oli pääkaupunkiseudulla ja suurissa kaupungeissa. Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 10,8 % (12,5 % v. 2011) peruskoulun päättäneistä oppilaista ei sijoittunut välittömästi tutkintotavoitteiseen koulutukseen. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 7,5 % (7,1 % v. 2011) ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 7,7 % (9,5 % v. 2011) ei jatkanut suoraan tutkintotavoitteisessa koulutuksessa. Pienissä alle 20 000 asukkaan kunnissa tutkintotavoitteisen opiskelun ulkopuolelle jääneiden osuus oli pienin 6,1 % (6,7 % v. 2011).

5 Perusopetuspalvelujen saavutettavuus

5.1 Koulujen koko

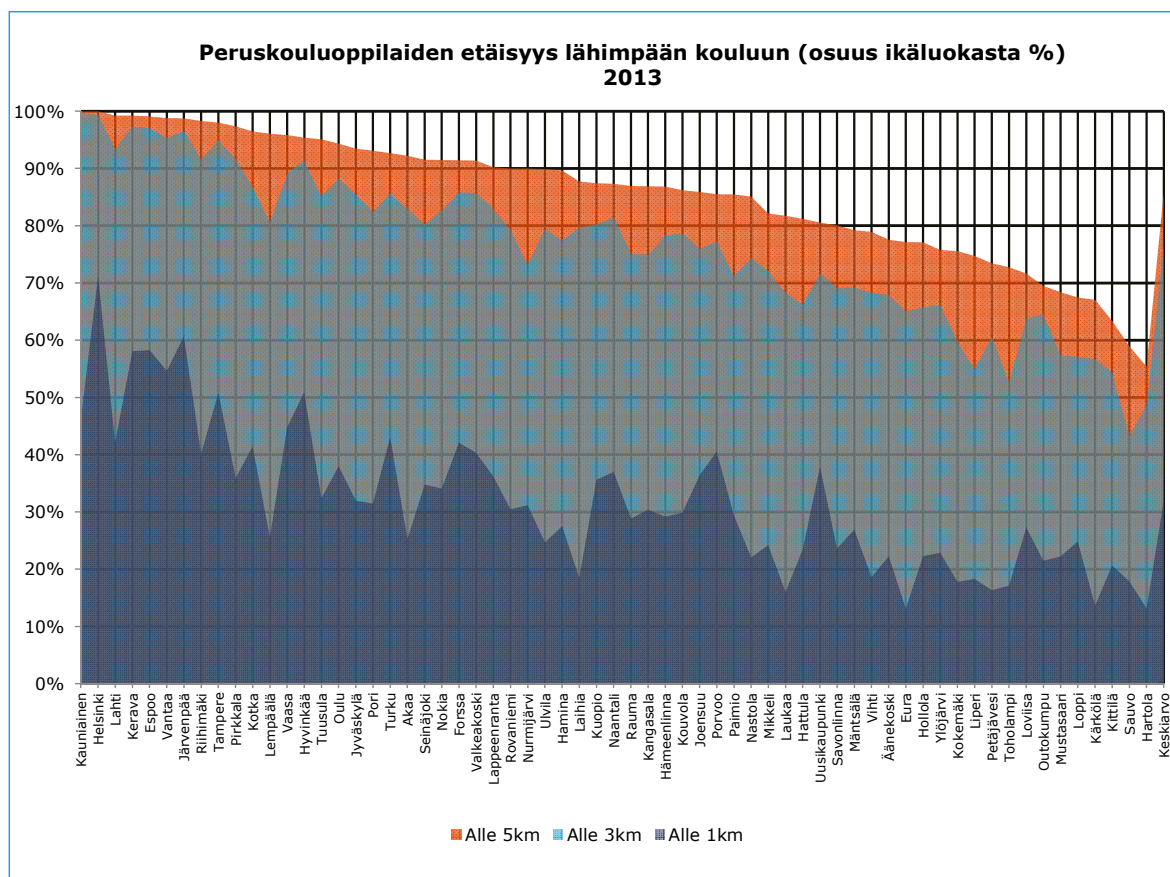
Vuoden 2013 vertailuaineistossa oli mukana 1 062 koulua, joista yhtenäiskouluja oli 186, joka on 17,5 % koulujen kokonaismäärästä. Vuotta aikaisemmin yhtenäiskoulujen osuus oli 17,9 %, joten se oli laskenut hieman. Yleisin koulukoko oli 100–299 oppilaan koulut, joita oli 34,9 % (38,6 % v. 2012) koulujen kokonaismäärästä. Toiseksi yleisin koulukoko oli 300–499 oppilaan koulut, joita oli 27,9 % (27,2 % v. 2012) kouluista. 50–99 oppilaan koulujen osuus oli 14,7 % (12,5 % v. 2012) ja alle 50 oppilaan 11,9 % (11,6 % v. 2012). 500–699 oppilaan kouluja oli 8,3 % (8,2 % v. 2012) ja 700–999 oppilaan kouluja 2,4 % (1,9 % v. 2012) koulujen kokonaismäärästä.

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä alle sadan oppilaan koulujen osuus oli keskimäärin 11,3 % (10,8 % v. 2012). 50 000–100 000 asukkaan kunnissa alle sadan oppilaan koulujen osuus oli yhteensä 30,5 % (27,8 % v. 2012) ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 40,6 % (34,3 % v. 2012). Alle 20 000 asukkaan kunnissa alle sadan oppilaan koulujen osuus oli 51,8 % (49,1 % v. 2012). Suurten yli 500 oppilaan koulujen osuus yli 100 000 asukkaan kunnissa oli 17,0 % (15,3 % v. 2012).

5.2 Perusopetuksen saavutettavuus

Perusopetuspalvelujen saavutettavuutta tarkasteltiin oppilaiden koulumatkojen pituuden perusteella. Aineisto luokiteltiin sen perusteella kuinka suuri osuus oppilaista asui alle 1 kilometrin, alle 3 kilometrin ja alle 5 kilometrin päässä lähimmästä koulusta. Koulumatkan pituus mitattiin tietä pitkin. Perusaineistona käytettiin Tilastokeskukselta hankittuja väestö- ja paikkatietoja.

Alla olevassa kuviossa on esitetty peruskoulua käyvien oppilaiden koulumatkan pituus jaoteltuna alle 1 kilometrin, alle 3 kilometrin ja alle 5 kilometrin mukaan. Valkoiseksi jäävä alue kuvaa niiden oppilaiden osuutta ikäluokasta, joiden etäisyys koulusta oli yli 5 kilometriä. Kuntien järjestys kuviossa on alle 5 kilometrin etäisyydellä asuvien osuuden mukaan suurimmasta pienimpään.

Yleisesti voidaan todeta, että vertailussa mukana olevissa kunnissa perusopetuksen saavutettavuus oli korkealla tasolla, joskin saavutettavuudessa on tapahtunut hienoista laskua edelliseen vuoteen verrattuna.

Vuonna 2013 alle kilometrin päässä lähimmästä koulusta asuvien oppilaiden osuus oli 43,3 %. Muutos edellisestä vuodesta oli -1,1 prosenttiyksikköä. Alle 3 kilometrin päässä asuvien 86,2 % (muutos -0,8 prosenttiyksikköä) ja alle 5 kilometrin etäisyydellä 92,6 % (muutos -0,6 prosenttiyksikköä).

Koko aineistosta lasketut mediaanit olivat 30,1 % (30,6 % v. 2012) alle kilometrin, 77,8 % (78,9 % v. 2012) alle kolmen kilometrin ja 87,1 % (87,6 % v. 2012) alle viiden kilometrin etäisyydellä asuvien peruskoululaisten osalta.

Vuosiluokkien 1–6 osalta alle yhden kilometrin päässä lähimmästä koulusta asui 49,7 % (muutos -1,7 prosenttiyksikköä), 91,2 % (muutos -0,7 prosenttiyksikköä) alle kolmen kilometrin ja 95,9 % (muutos -0,5 prosenttiyksikköä) alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta.

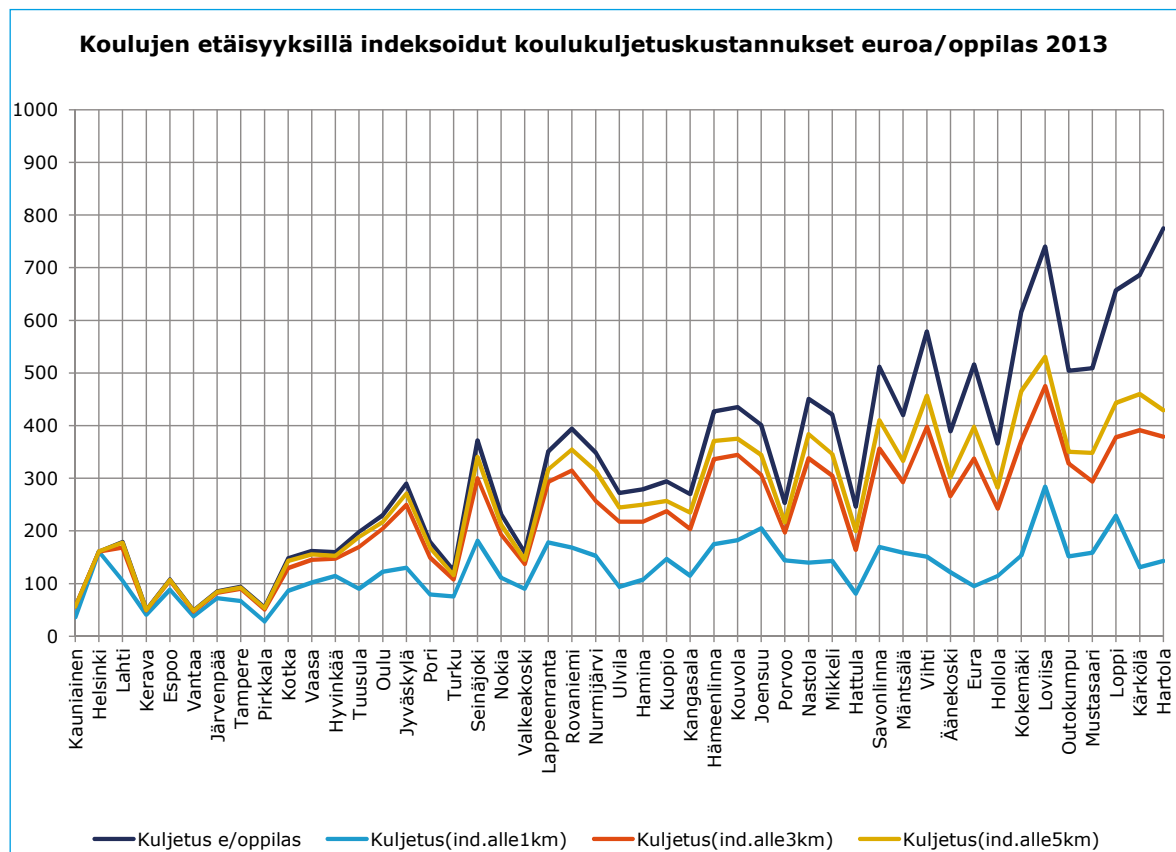
Vuosiluokkien 7–9 osalta alle yhden kilometrin päässä lähimmästä koulusta asui 30,1 % (muutos -0,4 prosenttiyksikköä), alle kolmen kilometrin päässä 75,9 % (muutos -1,2 prosenttiyksikköä) ja 85,9 % (muutos -1,1 prosenttiyksikköä) alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta.

Kunnan koko ja asukastiheys vaikuttivat peruskoulupalvelujen saavutettavuuteen. Kauniaisissa ja Helsingissä käytännössä kaikki oppilaat asuivat alle 5 kilometrin päässä lähimmästä koulusta. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa ja keskiuurissa 20 000–50 000 asukkaan kunnissa oppilaista noin 90 % asui alle 5 kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta. Alle 20 000 kunnissa noin 82 % asui alle 5 kilometrin päässä lähimmästä koulusta.

5.3 Kouluverkon vaikutus kuljetuskustannuksiin

Alla olevassa kuviossa on tarkasteltu kuljetuskustannusten ja koulumatkojen etäisyyksien välistä yhteyttä. Kunnat ovat samassa järjestyksessä kuin edellisessä koulumatkojen saavutettavuutta kuvaavassa kuviossa. Tummansininen käyrä kuvaa kunnan koulukuljetuskustannuksia oppilasta kohden laskettuna.

Muut värit kuvaavat etäisyyksien osuuksilla indeksoituja koulukuljetuskustannuksia. Kuljetuskustannukset on tällöin suhteutettu koulumatkan pituuteen. Indeksointi on laskettu suhteessa Helsingin koulumatkojen pituuksiin. Esimerkiksi Helsingissä 71,3 % ja Hartolassa 13,1 % oppilaista asuu alle kilo-

metrin etäisyydellä lähimmästä koulusta. Helsingissa on Hartolaan verrattuna suhteellisesti noin viisi ja puoli kertainen osuus alle kilometrin etäisyydellä koulusta asuvia oppilaita. Kun Hartolan kuljetuskustannukset (775 €/oppilas) lasketaan samassa suhteessa, saadaan tulokseksi 143 euroa/oppilas.

Kuviossa voi todeta, että kuljetuskustannukset kasvavat koulumatkan pituuden kasvaessa. Indeksoinnilla voidaan havainnollistaa tilannetta, jossa kaikissa kunnissa koulumatkojen etäisyydet olisivat yhtä pitkiä. Indeksoinnin tarkoituksena on tuoda esille palvelujen saavutettavuudesta riippumattomia tekijöitä sekä osoittaa sen vaikutus kustannuksiin.

6 Yhteenveto ja johtopäätökset

Perusopetuksen nimelliset kokonaiskustannukset kasvoivat vuoteen 2012 verrattuna 3,3 % Tilastokeskuksen kuntatalouden opetustoimen hintaindeksin kasvaessa 1,3 %. Menojen kasvu oli pienintä yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä, jossa kustannukset kasvoivat keskimäärin 1,9 %. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa kasvua oli 2,9 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 5,7 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa menot nousivat 2,1 %.

Tarkasteltaessa kuntakoryhmien välisiä kustannuseroja voidaan todeta, että kuntakoko vaikuttaa perusopetuksen oppilaskohtaisiin kustannuksiin. Yleisesti voidaan todeta, että 20 000–50 000 ja 50 000–100 000 asukkaan kunnat tuottivat opetuspalvelut keskimäärin hieman pienempiä ja isompia kuntakoryhmiä edullisemmin. On kuitenkin syytä huomata, että erityisesti yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset nostivat merkittävästi perusopetuksen kokonaiskustannuksia. Edellä mainitussa kuntakoryhmässä kiinteistökustannusten lisäksi myös sisäiseen hallintoon käytettiin suhteellisesti enemmän rahaa kuin pienissä kunnissa. Pienemmissä kunnissa opetus-, oppilasruokailu- ja kuljetuskustannusten suhteellinen osuus kokonaiskustannuksista oli suurempi kuin isommilla kunnilla.

Vuosiviikkotuntien määrä oppilasta kohden laskee vain hieman kuntakoryhmittäin suurimmasta pienimpään tultaessa. Eri kuntakoon mukaisten ryhmien keskiarvot eivät kuitenkaan poikenneet merkittävästi koko aineiston keskiarvosta. Suurin osa kunnista antoi opetusta yli säädetyn vähimmäistuntimäärän. Tarkastelussa mukana olleiden neljän kuntakoryhmän välillä ei ollut myöskään merkittäviä eroja itse opetustuntien määrissä vähimmäistuntimääriä verrattaessa. Sen sijaan yksittäisten kuntien välisiä eroja löytyi.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen osalta erityinen tuki oli tukimuotona hieman tehostettua tukea yleisempää. Erityistä tukea saavien oppilaiden osuus koko oppilasmäärästä laski tehostettua tukea saavien osuuden kasvaessa. Muutos oli samankaltainen myös edellisenä vuonna. Erityisopetus toteutettiin myös edellistä vuotta useammin yleisopetukseen integroituna opetuksena. Luokkamuotoisessa erityisopetuksessa olevien oppilaiden osuus oppilasmäärästä oli kuitenkin edelleen hiukan integroitujen oppilaiden osuutta suurempi.

Perusopetuksen opetushenkilöstöstä noin 80 % oli vakinaista henkilöstöä. Määräaikaisen ja sivutoimisen henkilöstön osuus kasvoi hieman edellisestä vuodesta, mutta muutos ei ollut merkittävä.

Peruskoulunsa päättäneiden osalta jatkokoulutuspaikan saaneiden määrä nousi jonkin verran. Alle 20 000 asukkaan kunnissa jatkokoulutukseen pääseminen oli helpompaa kuin muissa tarkastelussa mukana olleissa kuntakoryhmissä. Suurissa kaupungeissa suuntauksena on ollut jo pitkään, että valtaosa jatkokoulutukseen menevistä oppilaista sijoittuu lukiokoulutukseen. Myös keskisuurissa kunnissa lukiokoulutukseen sijoittuminen oli yleisempää, mutta ero ammatillisen ja lukiokoulutuksen välillä oli pienempi.

Perusopetuspalvelujen saavutettavuus heikkeni marginaalisesti, mutta oli edelleen korkealla tasolla. Vuosiluokkien 1–6 oppilaista 95,9 % asui alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta, mikä on 0,5 prosenttiyksikköä edellistä vuotta vähemmän. Yläkouluikäisistä 85,9 % asui alle viiden kilometrin etäisyydellä lähimmästä koulusta. Luku on 1,1 prosenttiyksikköä edellistä vuotta pienempi.

Peruskoulujen osalta yleisin koulukoko oli 100–299 oppilaan koulu, joita oli 34,9 % kaikista kouluista. Osuus laski viime vuodesta lisäten sekä pienempien ja isompien koulujen osuuksia. Yhtenäiskoulujen osuus kouluista oli 17,5 % eikä määrässä tapahtunut olennaista muutosta.

7 Lukiokoulutuksen kustannukset

Lukiokoulutuksen toimintamenot euroa/opiskelija	2012	2013	Muutos %	Osuus toimintamenoista (2013)%
Käyttömenot	7417	7550	1,8	
Käyttömenot*	6715	6859	2,1	
Opetus	4753	4817	1,4	66,6
Ruokailu	410	428	4,3	5,8
Kiinteistöjen ylläpito	747	846	13,3	11,3
Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakust.	617	612	-0,8	8,0
Sisäinen hallinto	568	555	-2,3	7,7
Muu opiskelijahuolto	5,5	8,1	48,1	0,1
Pienet hankkeet	41,8	38,7	-7,4	0,5
Muut menot	233	205	-11,8	
Poistot	85	79	-6,6	

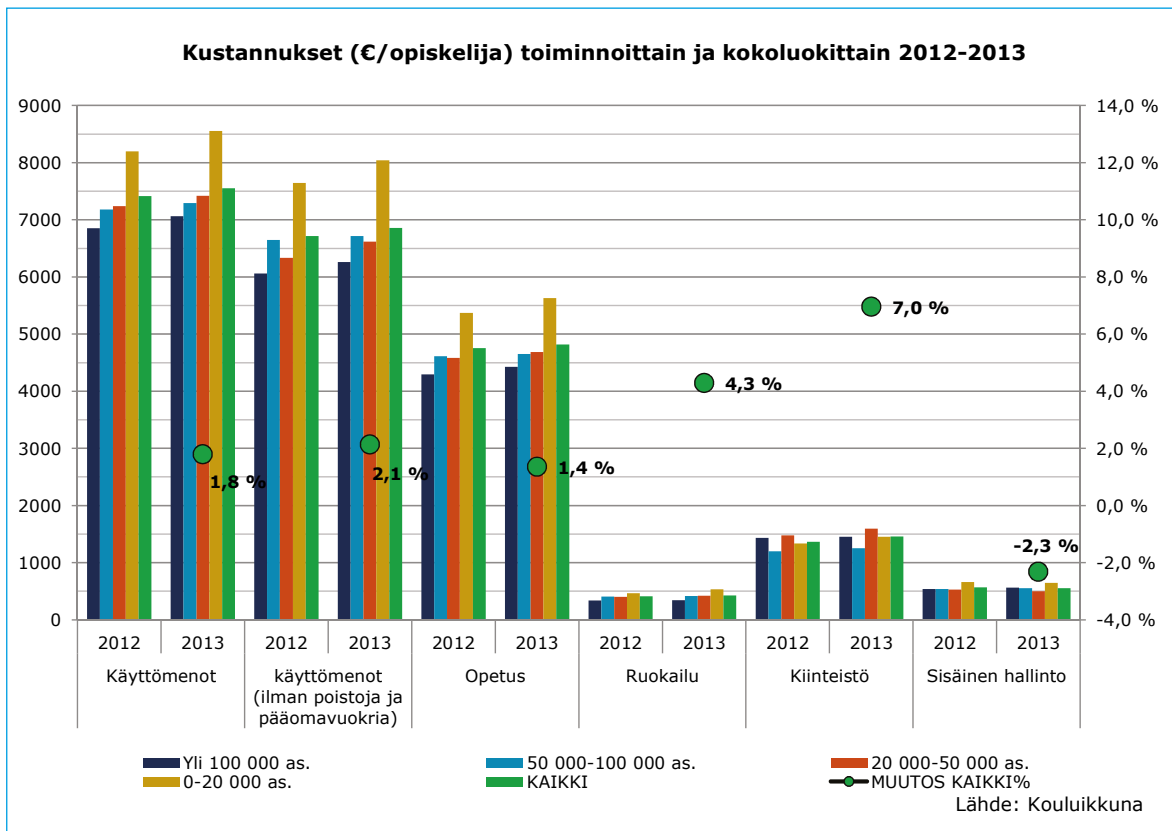
*Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia

Lukiokoulutuksen aineisto pitää sisällään 134 lukiota ja noin 62 700 opiskelijaa eli noin 60 % koko maan lukiolaisten määrästä. Vuonna 2013 lukiokoulutuksen kustannukset kasvoivat 1,8 prosenttia vuoteen 2012 verrattuna. Ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisten vuokrien pääomakustannuksia muutos oli 2,1 %. Samoin kuin perusopetuksenkin osalta lukiokoulutuksen kustannuksissa ei ole otettu huomioon kustannustason muutosta. Tilastokeskuksen mukaan opetustoimen hintaindeksi kasvoi vuodesta 2012 vuoteen 2013 1,3 prosentilla.

Vuonna 2013 lukioiden kiinteistöjen kokonaismenot nousivat noin 7 prosenttia. Kiinteistöjen ylläpidon kustannukset kasvoivat 13,3 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset laskivat -0,8 %. Opetukseen liittyvien kustannusten muutos oli 1,4 %. Ruokailumenot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 4,3 %. Sisäisen hallinnon kustannukset laskivat -2,3 %.

Koko vertailuaineistossa lukiokoulutuksen kokonaismenoista opetuksen osuus oli kaksi kolmasosaa eli 66,6 %. Kiinteistömenojen osuus lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista oli 19,3 %, josta kiinteistöjen ylläpidon osuus 11,3 % ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus 8,0 %. Oppilasruokailun osuus kustannuksista oli 5,8 % ja sisäisen hallinnon osuus 7,7 %.

Vertailtaessa lukiokoulutuksen kustannuksia edelliseen vuoteen tulee ottaa huomioon, että kuntien määrä ja kuntarakente ovat jonkin verran muuttuneet.

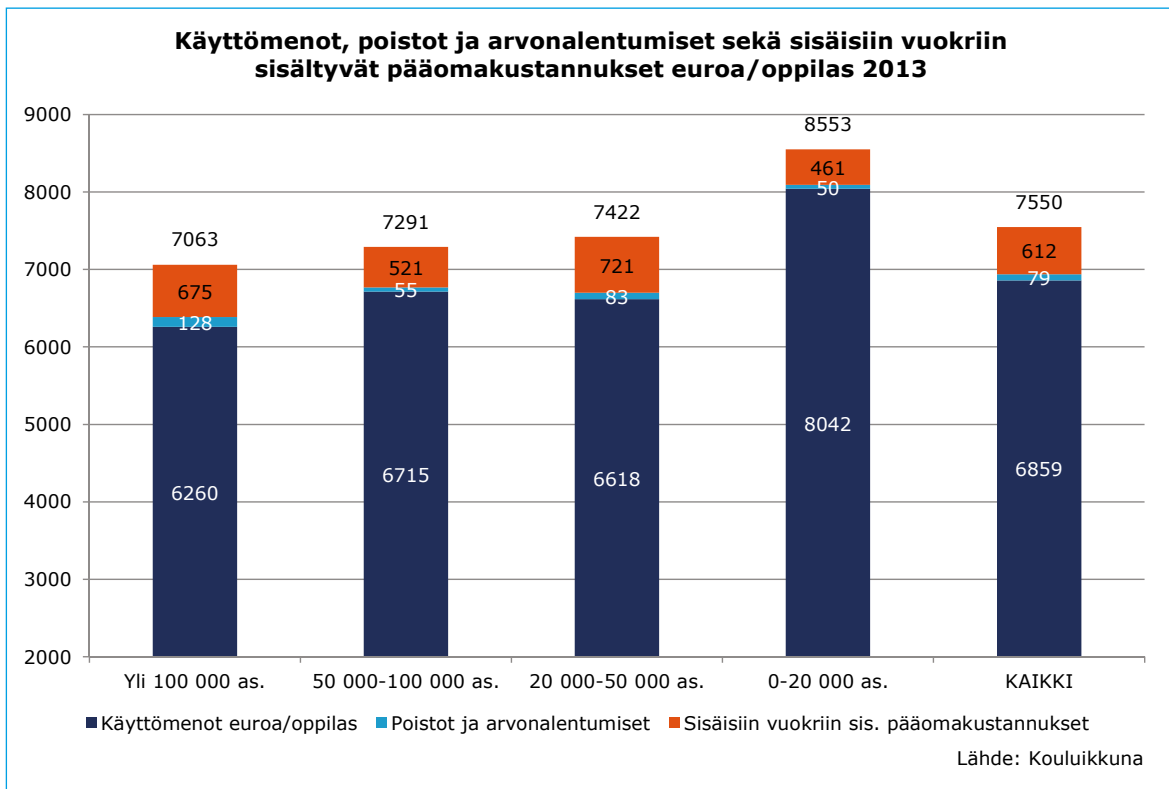
7.1 Lukiokoulutuksen kokonaiskustannukset

Vuonna 2013 lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaiskustannukset olivat keskimäärin 7 550 euroa opiskelijaa kohti. Kustannuksissa ovat mukana poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Kuntakokoryhmittäin kokonaiskustannukset jakautuivat seuraavasti:

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 7 063 euroa, muutos +3,1 % (v. 2012, 6 852 €)
- 50 000–100 000 asukkaan kunnat 7 291 euroa, muutos +1,5 % (v. 2012, 7 180 €)
- 20 000–50 000 asukkaan kunnat 7 422 euroa, muutos +2,5 % (v. 2012, 7 241 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 552 euroa, muutos +4,3 % (v. 2012, 8 199 €)
- Kaikki kunnat 7 550 euroa, muutos +1,8 % (v. 2012, 7 417 €)

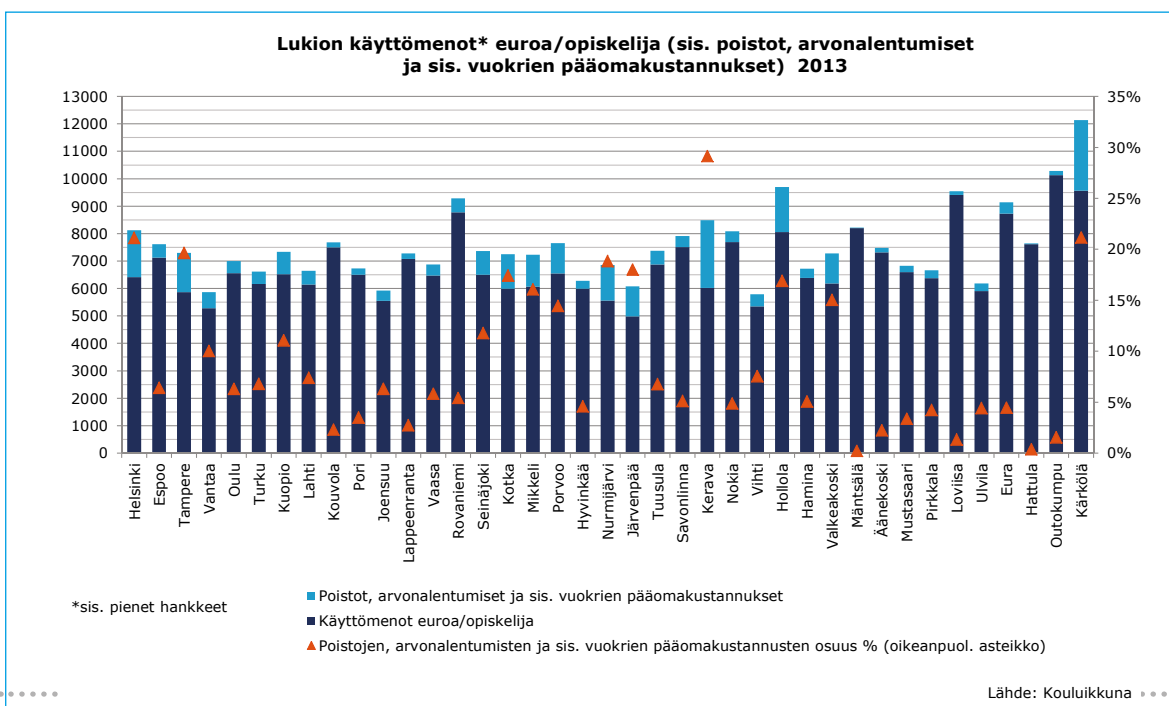
Kun kustannuksia tarkasteltiin ilman poistoja, arvonalentumisia ja sisäisiin vuokriin sisältyviä pääomakustannuksia lukiokoulutuksen keskimääräiset kustannukset olivat 6 859 euroa/opiskelija. Kuntakokoryhmittäin kustannukset jakautuivat seuraavasti.

- Yli 100 000 asukkaan kunnat 6 260 euroa, muutos +3,3 % (v. 2012, 6 061 €)
- 50 000–100 000 asukkaan kunnat 6 715 euroa, muutos +1,0 % (v. 2012, 6 649 €)
- 20 000–50 000 asukkaan kunnat 6 618 euroa, muutos +4,5 % (v. 2012, 6 333 €)
- Alle 20 000 asukkaan kunnat 8 042 euroa, muutos +5,2 % (v. 2012, 7 644 €)
- Kaikki kunnat 6 859 euroa, muutos +2,1 % (v. 2012, 6 715 €)

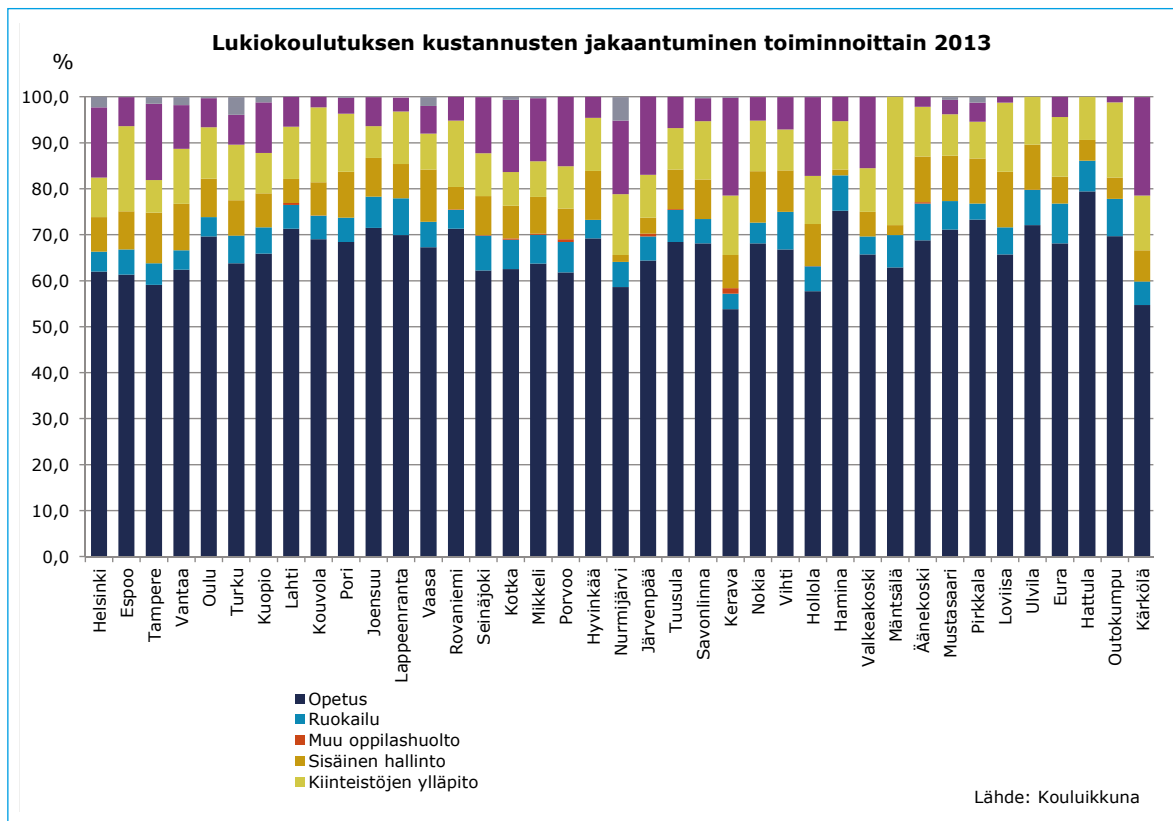
Yllä olevassa kuviossa sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus on esitettyä oranssilla sekä suunnitelman mukaisten poistojen ja arvonalentumisten osuus vaaleansinisellä värillä. Tummansininen osa pylvästä kuvaa lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksia ilman edellä mainittuja kustannuseriä.

Poistojen, arvonalentumisten ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kokonaiskustannuksista oli kaikkein pienin alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Alla olevassa kuviossa näkyy myös poistojen, arvonalentumisten ja sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten prosentuaalinen osuus lukion kokonaiskustannuksista kunnittain (oranssi kolmio).

7.2 Lukiokoulutuksen kustannusrakenne

Lukiokoulutuksen kustannusrakennetta raportissa on tarkasteltu laskemalla toiminnoittaisten kustannusten osuus lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista. Alla olevassa kuviossa on esitetty kunnittain lukiokoulutuksen eri toimintojen prosentuaalinen osuus kokonaiskustannuksista. Kustannuksiin on luettu mukaan myös pienet hankkeet.

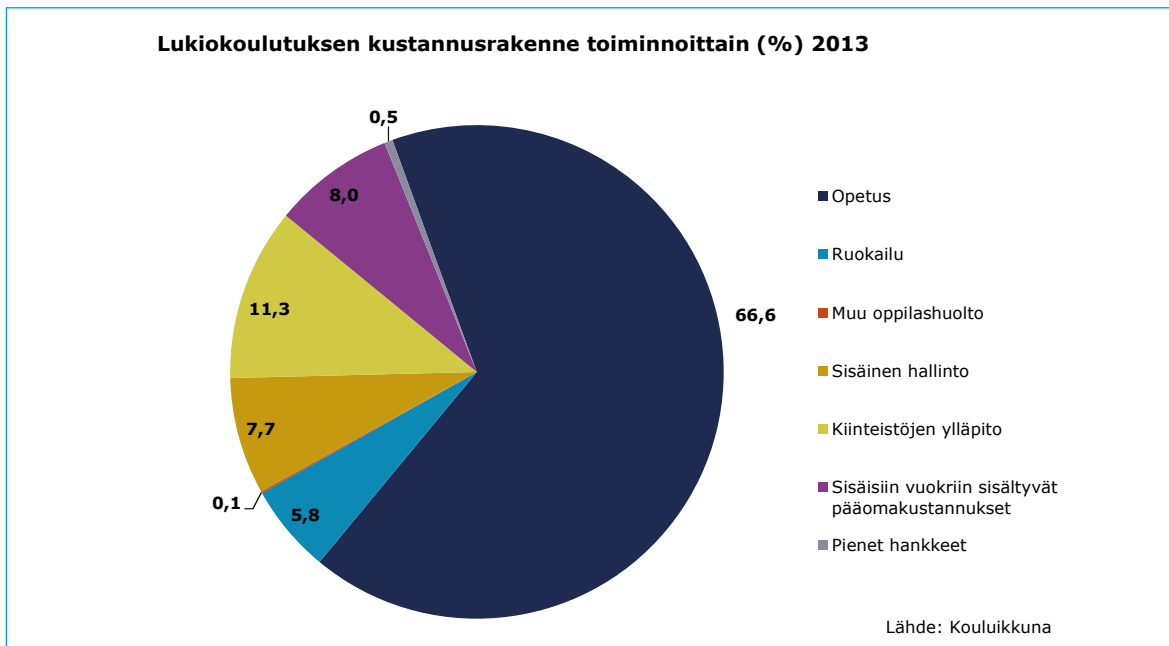
Vuonna 2013 alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen osuus oli 70,2 %, mikä oli suurempi kuin muissa kuntakokoryhmissä. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 65,0 % ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 67,3 %. Suurimmissa yli 100 000 asukkaan kunnissa opetuksen osuus oli 64,4 %. Keskimäärin opetuksen kustannukset kokonaismenoista olivat 66,6 % (67,1 % v. 2012).

Lukiolaisten ruokailukustannukset olivat suhteellisesti suurimmat alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, jossa opiskelija-ruokailun osuus kustannuksista oli keskimäärin 6,2 %. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa ruokailun osuus oli 5,8 % ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 6,1 %. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opiskelija-ruokailuun käytettiin 5,0 % lukion kokonaiskustannuksista. Keskimäärin opiskelija-ruokailun kustannukset kokonaismenoista olivat 5,8 % (5,8 % v. 2012)

Sisäiseen hallintoon liittyvien kustannusten osuus oli suurin yli 100 000 asukkaan kunnissa. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukion hallintoon käytettiin keskimäärin 8,1 %, 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 6,8 % ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 8,1 % sekä yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä 8,2 %. Keskimäärin vertailukunnissa käytettiin sisäiseen hallintoon lukiokoulutuksen kokonaismenoista 7,7 % (7,8 % v. 2012)

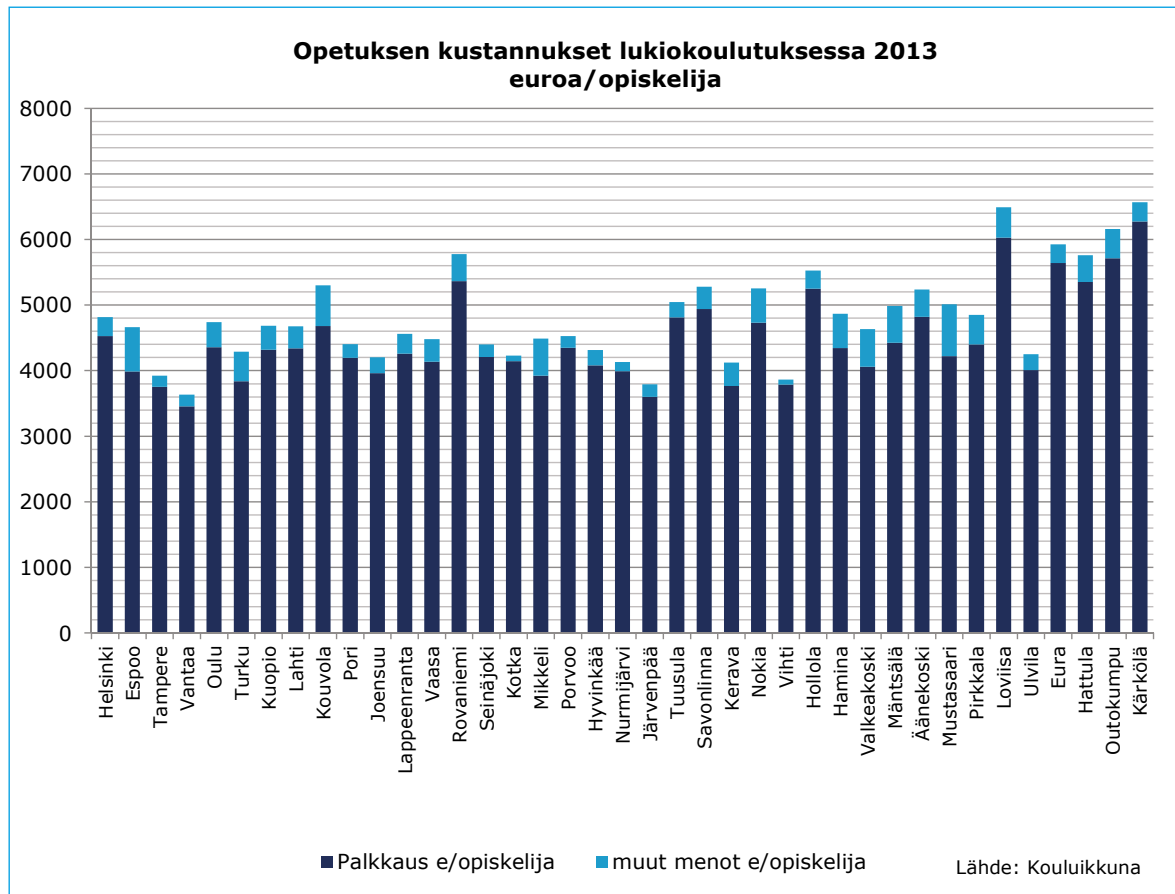
Lukion kiinteistökustannusten osuus kokonaismenoista oli suurin yli 100 000 asukkaan kunnissa ja pienin alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä. Alle 20 000 asukkaan kunnissa lukion kiinteistöku-
tannuksiin kokonaiskustannuksista käytettiin 15,3 %, 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 21,8 % ja
50 000–100 000 asukkaan kunnissa 18,0 % sekä yli 100 000 asukkaan kunnissa 21,0 %. Vertailukunnis-
sa käytettiin lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista 19,3 % (18,6 % v. 2012).

Alla olevassa kuviossa kiinteistöjen ylläpitoon ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset on esi-
tetty erikseen.

7.3 Opetuksen kustannukset

Alla olevassa kuviossa on opetuksen kustannukset jaettu palkkakustannuksiin ja muihin menoihin. Palkkakustannukset on esitetty tummansinisillä ja muut menot vaaleansinisillä pylväillä. Kuviossa opetuksen kustannukset on esitetty kuntakoon mukaisessa järjestyksessä suurimmasta pienimpään.

Vertailukunnissa lukio-opetukseen käytettiin vuonna 2013 keskimäärin 4 817 euroa opiskelijaa kohti, mikä on 1,4 % enemmän kuin vuonna 2012. Summasta opetushenkilöstön palkkojen osuus oli 4 463 euroa/opiskelija (92,7 %) ja muihin menoihin käytettiin 354 (7,3 %) euroa/opiskelija.

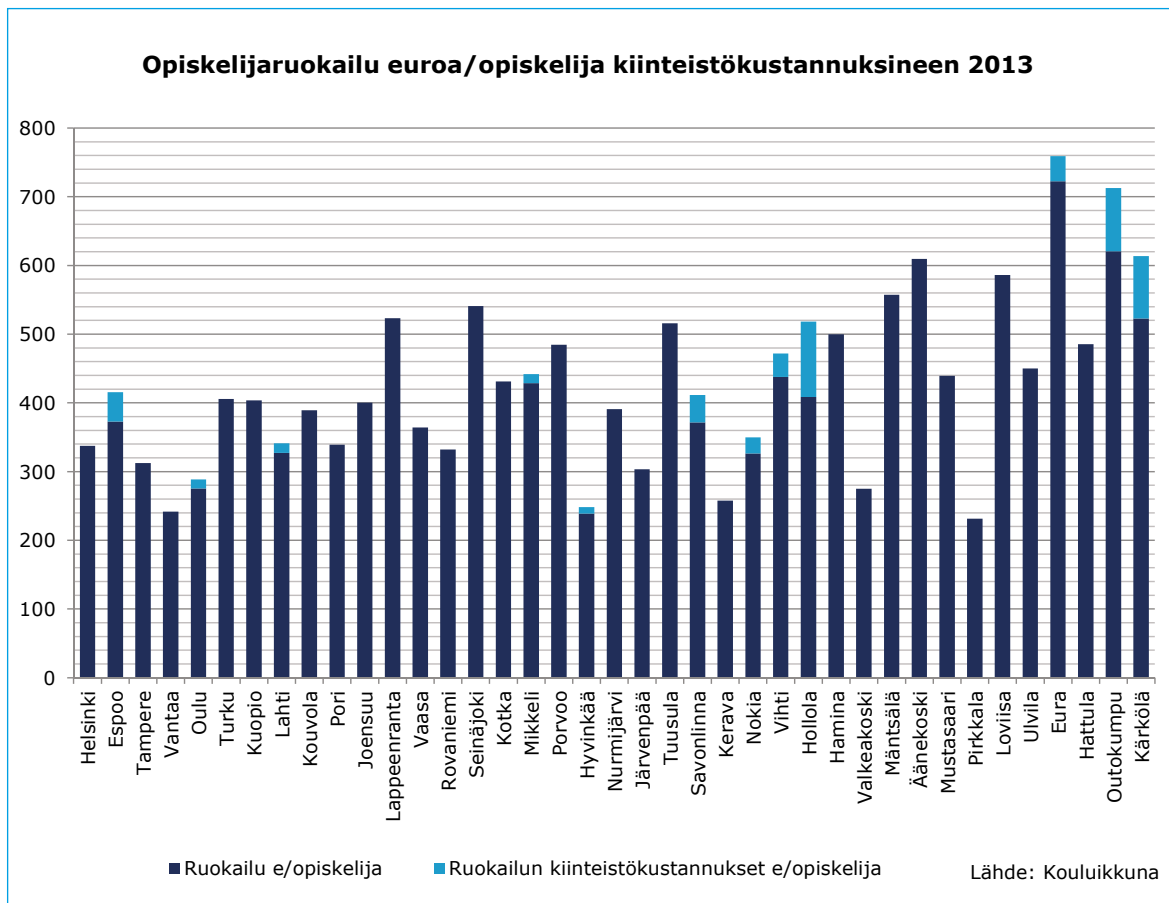
Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetukseen käytettiin 5 628 euroa/opiskelija, 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 4 684 euroa/opiskelija ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 4 649 euroa/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa opetuksen kului keskimäärin 4 428 euroa/opiskelija.

Edelliseen vuoteen verrattuna yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetuksen kustannukset kasvoivat 3,1 prosentilla. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa kustannukset kasvoivat 0,8 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 2,2 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa kustannukset kasvoivat keskimäärin 4,8 %.

Palkkakustannuksien suhteellinen osuus eri kuntakokoryhmissä oli jokseenkin samansuuruinen. Yli 100 000 asukkaan kunnissa palkkauksen osuus oli 92,1 % ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 93,1 %. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa palkkauksen osuus oli 93,1 % ja Alle 20 000 asukkaan kunnissa 92,3 %.

7.4 Opiskelijaruokailun kustannukset

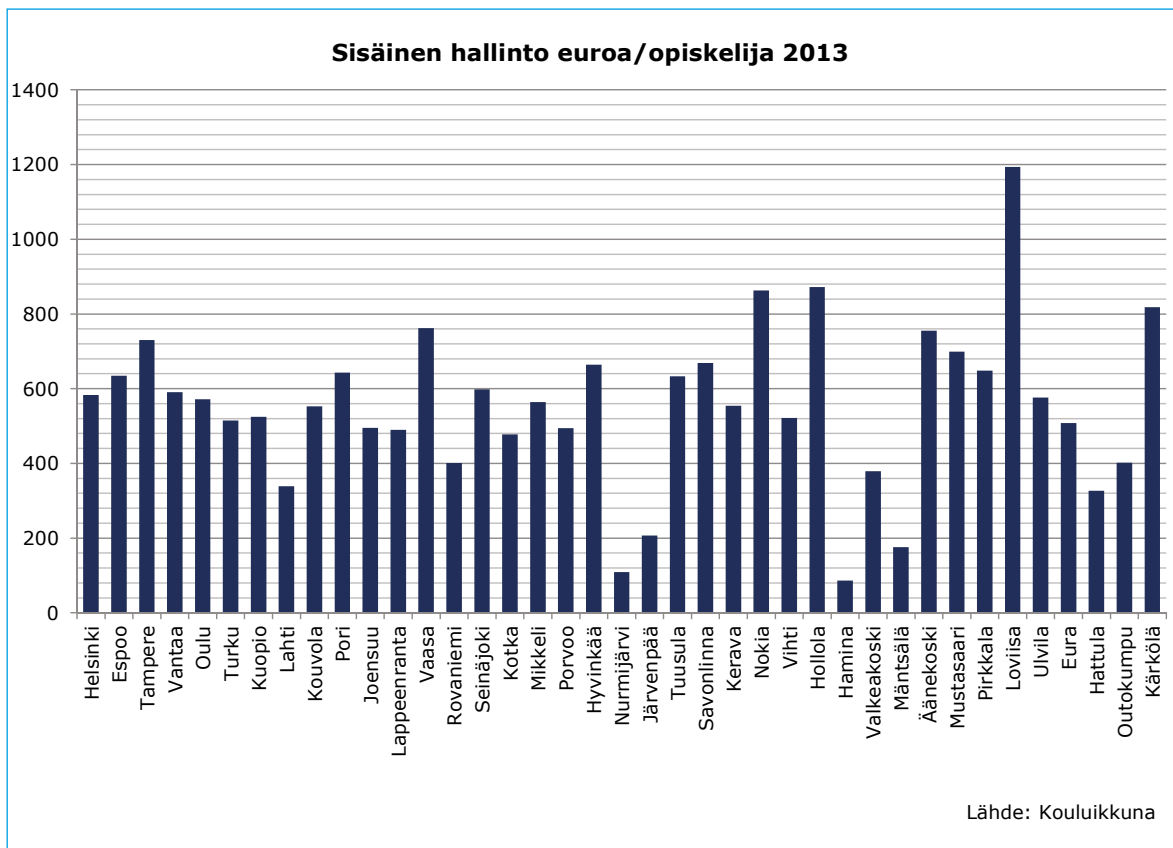
Alla olevassa kuviossa on esitetty opiskelijaruokailun kustannukset tummansinisellä pylväällä. Vaalean-sininen osa pylvästä kuvaa valmistuskeittiön kiinteistökustannusten osuutta. Keittiön kiinteistökustan-nukset on kerätty lisätietona. Tämän tiedon ovat antaneet pääasiassa ne kunnat, jotka tuottavat ruoka-huoltopalvelunsa itse.

Vuonna 2013 vertailukunnissa käytettiin opiskelijaruokailuun keskimäärin 428 euroa lukiolaista kohti. Opiskelijakohtaiset ruokailukustannukset olivat suurimmat alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmässä, jossa ruokailuun käytettiin 535 euroa/opiskelija, 20 000–50 000 asukkaan kuntien keskiarvon ollessa 421 euroa/opiskelija ja 50 000–100 000 asukkaan kuntien 418 euroa/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmässä keskiarvo oli 343 euroa/opiskelija. Edelliseen vuoteen verrattuna kustannukset kasvoivat keskimäärin 4,3 %.

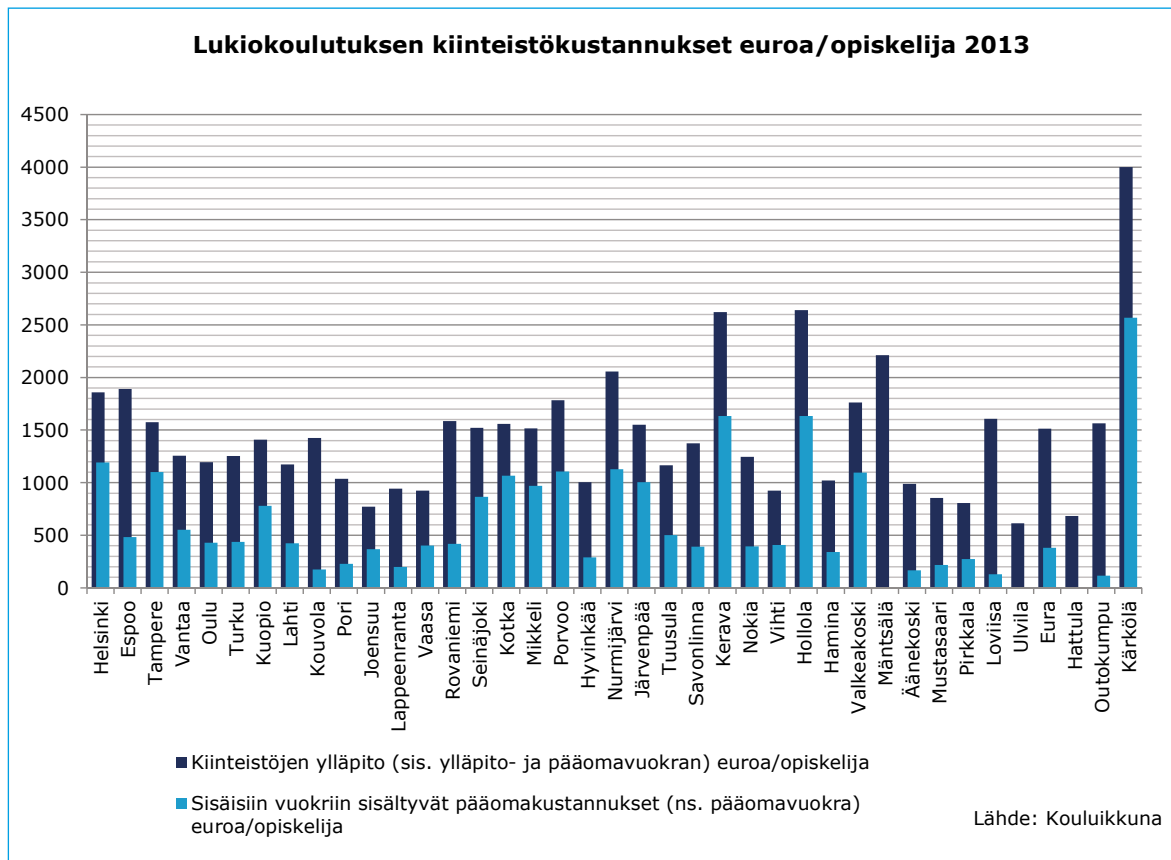
7.5 Sisäinen hallinto

Vuonna 2013 lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin keskimäärin 555 euroa/opiskelija, joka on noin 2,3 % edellistä vuotta vähemmän. Alle 20 000 asukkaan kunnissa sisäisen hallinnon kustannukset olivat jonkin verran suuremmat kuin muissa kuntakokoryhmissä ollen 647 euroa/opiskelija. Sisäisen hallinnon kustannukset olivat 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 499 euroa/opiskelija ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 554 euroa/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen sisäiseen hallintoon käytettiin 561 euroa/opiskelija.

7.6 Kiinteistökustannukset

Alla olevassa kuviossa on tummansinisillä pylväillä kuvattu lukiokoulutuksen kiinteistömenojen kokonaiskustannuksia. Niihin on sisällytetty kiinteistöjen ylläpitoon ja sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset. Vaaleansiniset pylväät kuvaavat ns. pääomavuokran osuutta kiinteistöjen kokonaiskustannuksista. Vaaleansinisen päälle jäävä tummansininen osuus kuvaa kiinteistöjen ylläpitoon liittyviä kustannuksia.

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä kiinteistöjen ylläpito- ja pääomakustannukset olivat keskimäärin 1 451 euroa opiskelijaa kohti. 50 000–100 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset olivat 1 254 euroa/opiskelija ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 1 596 euroa/opiskelija. Alle 20 000 asukkaan kuntien kiinteistömenot olivat 1 455 euroa/opiskelija.

Vertailukunnissa kiinteistöjen keskimääräiset kokonaiskustannukset olivat 1 458 euroa/opiskelija. Kasvua edelliseen vuoteen oli 7,0 %. Kiinteistömenot kasvoivat kaikissa kuntakoryhmissä. Yli 100 000 asukkaan kuntien kiinteistömenot kasvoivat keskimäärin 1,3 % ja 50 000–100 000 asukkaan kuntien 4,6 %. 20 000–50 000 asukkaan kuntien keskimääräiset kiinteistökustannukset nousivat 8,0 % ja alle 20 000 asukkaan kuntien 9,1 %.

Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset olivat yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä keskimäärin 675 euroa/opiskelija ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 521 euroa/opiskelija. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa sisäisten vuokrien pääomakustannukset olivat 721 euroa/opiskelija ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 461 euroa/opiskelija. Kaikkien kuntien keskiarvo oli 612 euroa/opiskelija

Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä sisäisiin vuokriin sisältyvien pääomakustannusten osuus kiinteistöjen kokonaiskustannuksista oli keskimäärin 45,8 %, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 40,2 %, 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 42,5 % ja pienissä alle 20 000 asukkaan kunnissa 20,5 %. Koko aineistossa pääomakustannusten osuus oli keskimäärin 38,1 %.

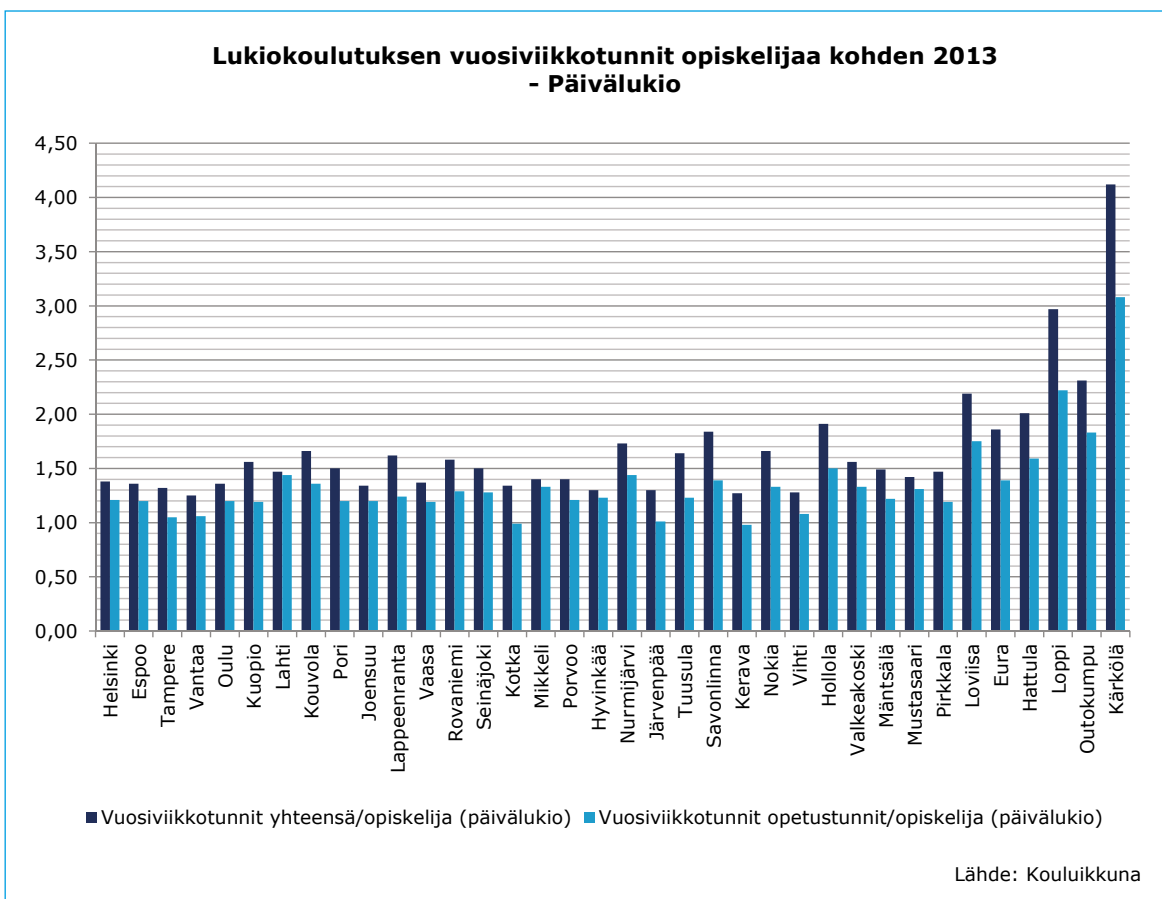
8 Toiminnallisten tietojen vertailu

8.1 Lukiokoulutuksen opetusresurssit vuosiviikkotunteina

Alla olevassa kuviossa on esitetty päivälukioissa annettu opetus vuosiviikkotunteina opiskelijaa kohden.

Vuosiviikkotunnit yhteensä/opiskelija on kuvattu tummansinisillä pylväillä ja tunteihin sisältyy eri oppiainneiden luokkatunnit, oppilaan ohjauksen luokkatunnit, tukiopetus- ja kerhotunnit sekä demonstraatioiden valmistelutunnit.

Vuosiviikkotunnit opetustunnit/opiskelija on merkitty vaaleansinisillä pylväillä. Niihin sisältyvät lukiokoulutuksen luokkaopetustunnit mukaan lukien oppilaan ohjaus. Tunteihin ei sisälly tukiopetusta, kerhotunteja tai muita tunteja, jotka eivät ole varsinaista opetusta.

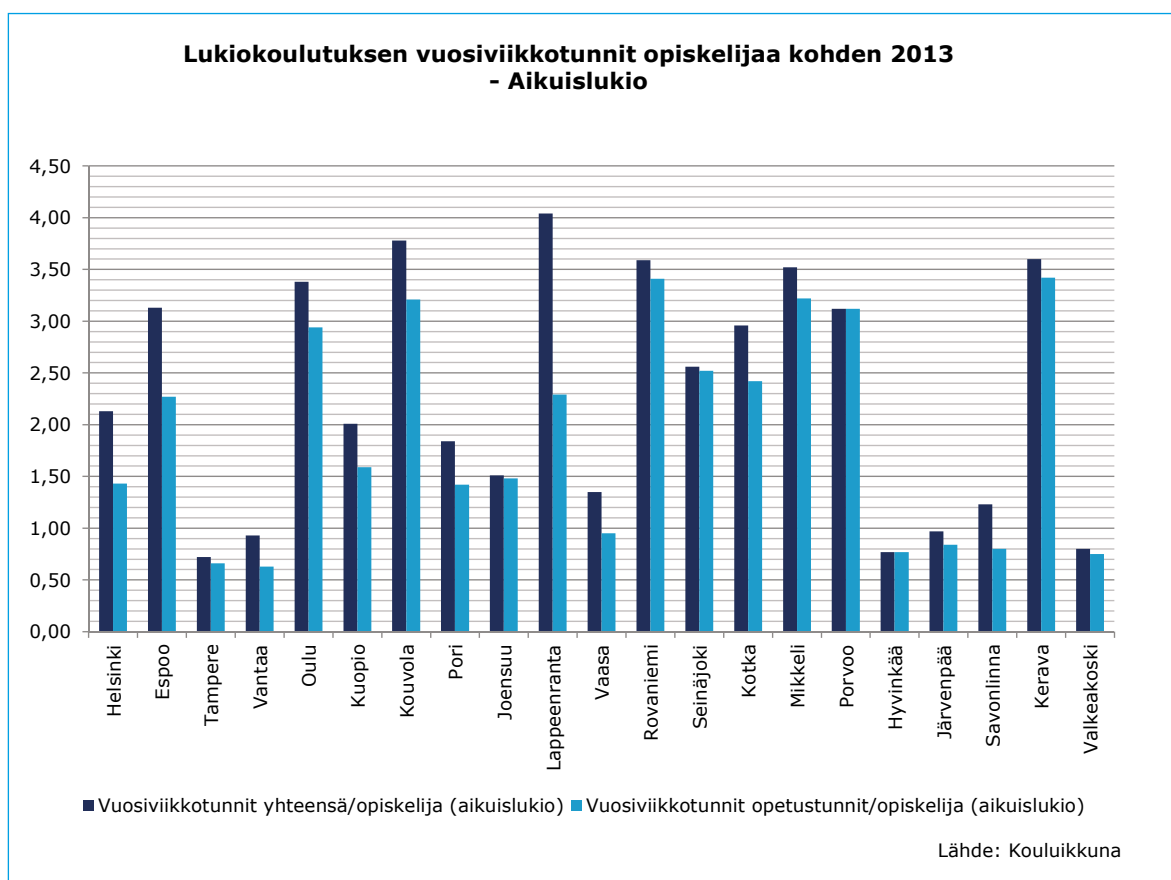

Vertailukunnissa keskimääräinen lukiokoulutuksen vuosiviikkotuntien määrä päivälukioissa oli 1,66 vvt/opiskelija. Varsinaiseen opetukseen käytettiin keskimäärin 1,35 vvt/opiskelija.

Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä keskimääräinen vuosiviikkotuntien määrä oli 2,29 vvt/opiskelija. Keskiuurissa 20 000–50 000 asukkaan kunnissa vuosiviikkotunteja oli 1,53 opiskelijaa kohden ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 1,48 vvt/opiskelija. Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä vuosiviikkotuntien määrä oli keskimäärin 1,39 tuntia opiskelijaa kohti.

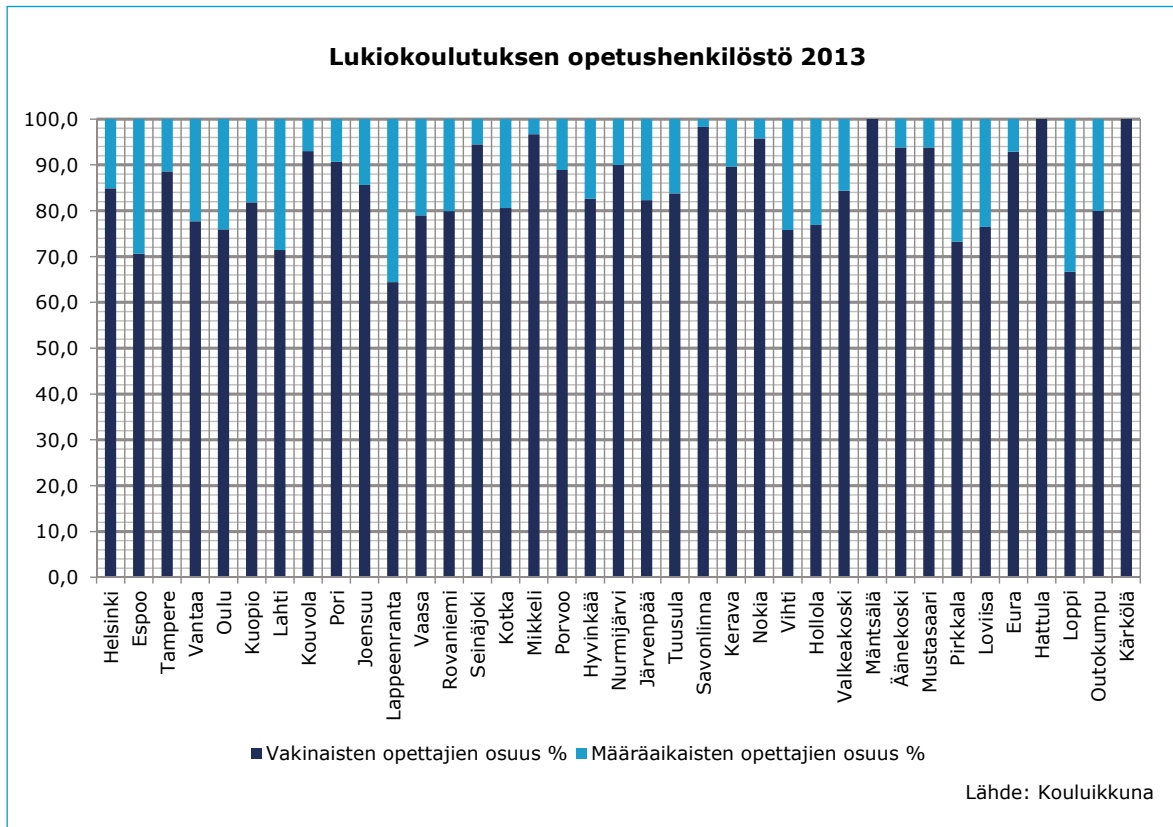
Varsinaiseen opetukseen käytettiin alle 20 000 asukkaan kunnissa 1,80 vvt/opiskelija. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 1,25 vvt/opiskelija, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 1,23 vvt/opiskelija ja yli 100 000 asukkaan kunnissa 1,19 vvt/opiskelija.

Kuntakoolla näyttää olevan suora vaikutus lukiokoulutuksen vuosiviikkotuntimääriin. Pienemmissä kuntakoryhmissä vuosiviikkotunnit opiskelijaa kohti ovat suuremmat kuin isoissa kuntakoryhmissä.

Aikuislukioissa kaikkien opetustuntien määrä oli keskimäärin 2,28 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohden ja varsinaisen opetuksen tunnit 1,91 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohden.

8.2 Opetushenkilöstö

Vuonna 2013 vakinaisten opettajien osuus yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä oli 78,7%. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa vakinaisen henkilöstön osuus oli 84,9 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 87,9 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä vakinaisia opettajia oli 85,4 %.

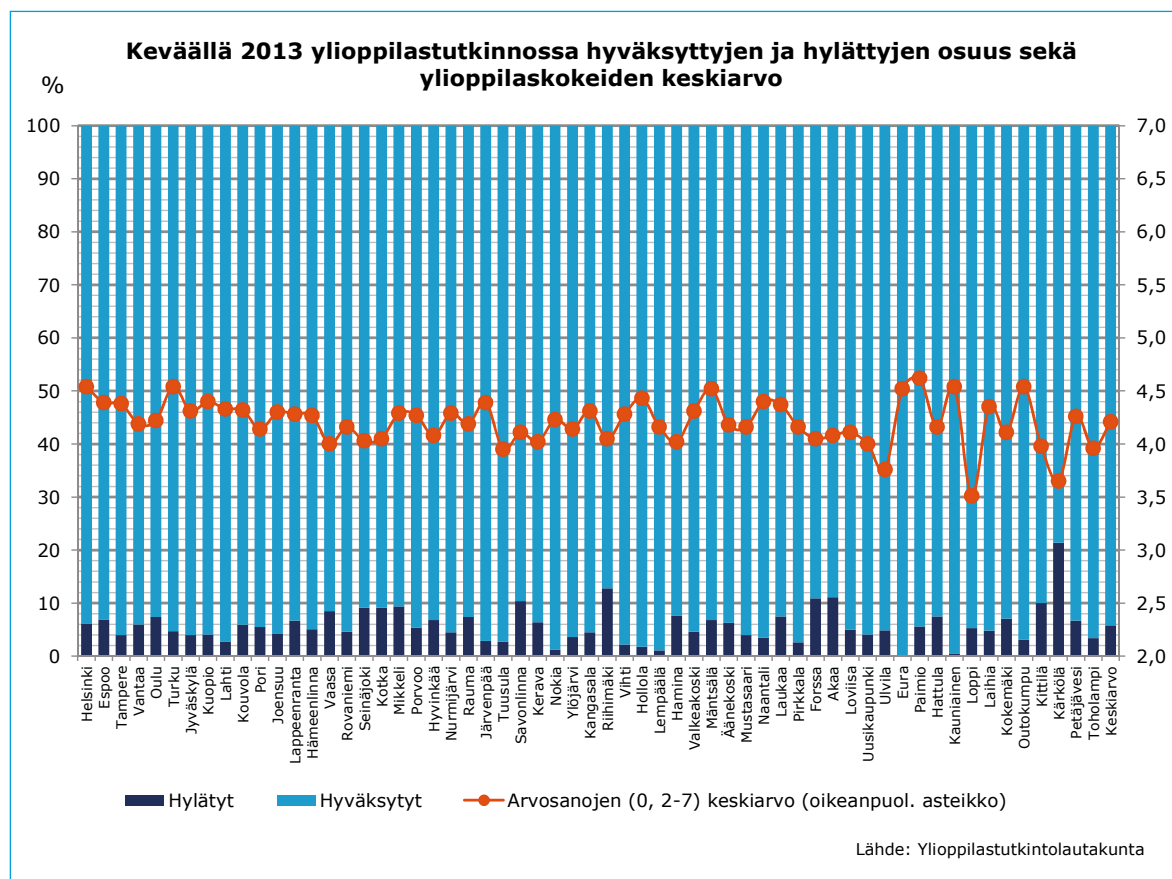
Määräaikaisia opettajia oli yli 100 000 asukkaan kunnissa 21,3 %. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 15,1 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 12,1 %. Alle 20 000 asukkaan kunnissa määräaikaisten osuus oli keskimäärin 14,6 %.

20 000–50 000 ja 50 000–100 000 asukkaan kunnilla vakinaisen henkilöstön osuus kasvoi ja määräaikaisen henkilöstön osuus väheni edelliseen vuoteen verrattuna. Yli 100 000 ja alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmissä muutos oli päinvastainen, eli vakinaisten opettajien osuus väheni ja määräaikaisten opettajien osuus kasvoi. Koko aineistossa vakinaisen henkilöstön osuus väheni 0,5 prosenttiyksikköä ja määräaikaisen henkilöstön osuus kasvoi vastaavasti.

9 Lukiokoulutuksen laatu- ja vaikuttavuustietoja

9.1 Ylioppilastutkinnon suorittaneet

Lukiokoulutuksen vaikuttavuuden osalta tarkasteltiin ylioppilastutkinnoissa hyväksytyjen ja hylättyjen opiskelijoiden määriä. Samassa yhteydessä tarkasteltiin ylioppilastutkintolautakunnan antamia kunta-kohtaisia arvosanojen keskiarvoja (asteikko 2–7).

Kevään 2013 ylioppilaskirjoituksissa hyväksytysti ylioppilaskirjoitukset suoritti 94,2 %. Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä hyväksytyjen määrä oli keskimäärin 94,9 prosenttia. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa ylioppilastutkinnoissa hyväksymisprosentti oli keskimäärin 93,2. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa ylioppilastutkinnoissa hyväksymisprosentti oli keskimäärin 94,8 %. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä ylioppilaskokelaista hyväksyttiin 93,9 %.

Hylättyjä kevään 2013 ylioppilaskirjoituksissa yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä oli 5,1 %, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 6,8 % ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 5,2 % sekä alle 20 000 asukkaan kunnissa keskimäärin 6,1 %. Koko aineistossa hylkäysprosentti oli 5,8, joka on 0,3 prosenttiyksikköä edellistä vuotta vähemmän.

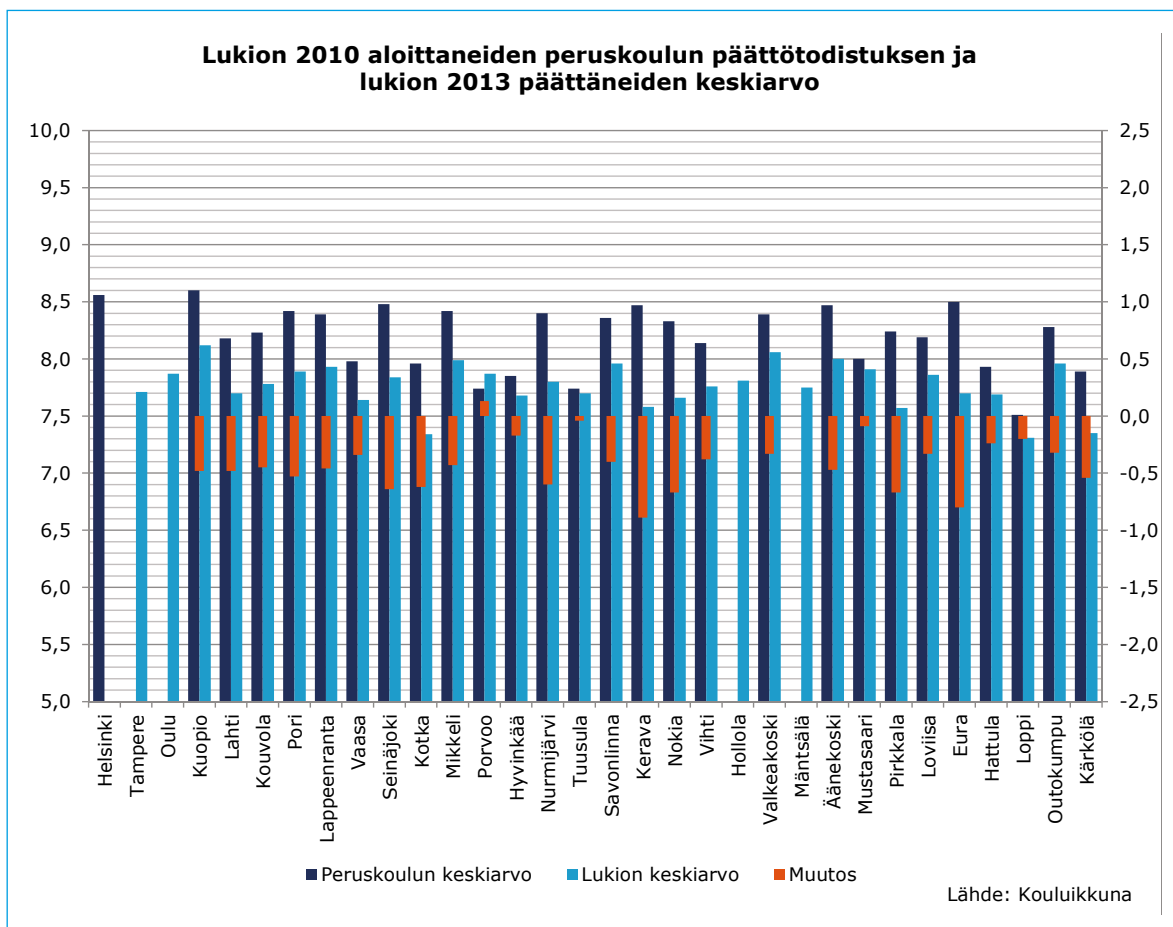
Yli 100 000 asukkaan kunnilla hylättyjä suorituksia oli 0,3 prosenttiyksikköä edelliseen vuoteen verrattuna vähemmän. 50 000–100 000 asukkaan kunnilla hylkäysprosentti laski 0,4 prosenttiyksikköä. 20 000–50 000 asukkaan kunnilla hylkäysprosentti pysyi ennallaan ja alle 20 000 asukkaan kunnilla se kasvoi 1,3 prosenttiyksikköä.

Yli 100 000 asukkaan kunnissa ylioppilastutkinnon suorittaneiden arvosanojen keskiarvo oli 4,37, 50 000–100 000 asukkaan kunnissa 4,18 ja 20 000–50 000 asukkaan kunnissa 4,21. Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä arvosanojen keskiarvo oli 4,16. Koko aineistossa ylioppilastutkintolautakunnan antamien arvosanojen keskiarvo oli 4,21, joka oli 0,1 yksikköä edellistä vuotta pienempi.

Yli 100 000 asukkaan kuntien keskimääräinen arvosana laski 0,2 yksikköä. 50 000–100 000 asukkaan kunnilla arvosanojen keskiarvo laski 0,1 ja 20 000–50 000 asukkaan kunnilla se nousi 0,4 yksikköä. Alle 20 000 asukkaan kuntakoryhmissä arvosanat laskivat 0,3 yksikköä.

9.2 Peruskoulun ja lukion päättötodistusten keskiarvovertailu

Alla olevassa kuviossa on esitetty päättötodistusten keskiarvovertailu, jossa lukion 2010 aloittaneiden peruskoulun päättötodistusten keskiarvoa verrattiin lukion 2013 päättötodistuksien keskiarvoon. Tiedot koskevat suomenkielistä opetusta.

Lukiossa 2010 aloittaneiden peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo oli vertailukunnissa keskimäärin 8,2. Lukion päättötodistusten keskiarvo 2013 oli keskimäärin 7,8, joten arvosanan muutos oli keskimäärin noin -0,4. Peruskoulun päättötodistusten keskiarvo oli 0,1 edellistä vertailuvuotta pienempi ja lukion keskiarvo pysyi ennallaan.

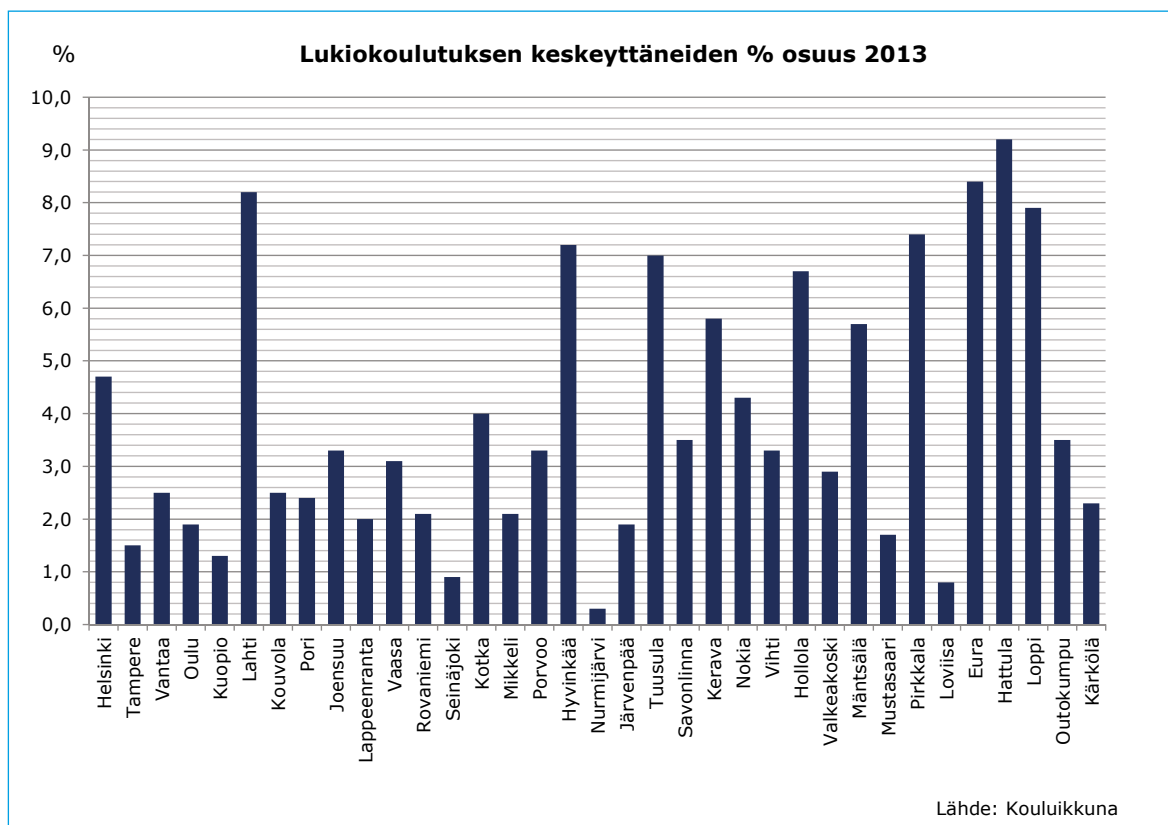
Yli 100 000 asukkaan kuntakoryhmissä peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo (8,45) oli korkeampi kuin alle 20 000 asukkaan kunnissa (8,07). Keskisuuret kuntakoryhmit sijoittuvat kahden edellä mainitun kuntakoryhmän väliin. 50 000–100 000 asukkaan kunnilla keskiarvojen keskiarvo oli 8,27 ja 20 000–50 000 asukkaan kunnilla 8,19.

Myös lukion päättötodistusten keskiarvo oli suurimmilla kaupungeilla keskimäärin hieman muita kuntia korkeampi, mutta erot olivat pienemmät verrattuna perusopetuksen keskiarvoihin. Päättötodistusten keskiarvo oli yli 100 000 asukkaan kunnilla 7,85, 50 000–100 000 asukkaan kunnilla 7,77, 20 000–50 000 asukkaan kunnilla 7,80 ja alle 20 000 asukkaan kunnilla 7,67.

Suurissa kunnissa lukion ja peruskoulun keskiarvojen muutos oli hieman suurempi kuin pienemmissä kuntakoryhmissä. Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskimääräinen arvosanojen lasku oli 0,48 ja 50 000–100 000 asukkaan kunnissa -0,50. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa keskiarvo laski keskimäärin -0,38 ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 0,40 yksikköä.

9.3 Keskeyttäminen lukiokoulutuksessa

Lukiokoulutuksen keskeyttäneiden määrää tarkasteltiin lukuvuoden 2012–2013 aikana. Keskeyttäneiden määrään sisällytettiin lukuvuoden aikana kaikki ne lukiokoulutuksen keskeyttäneet, jotka eivät ole jatkaneet lukiokoulutuksen piirissä.

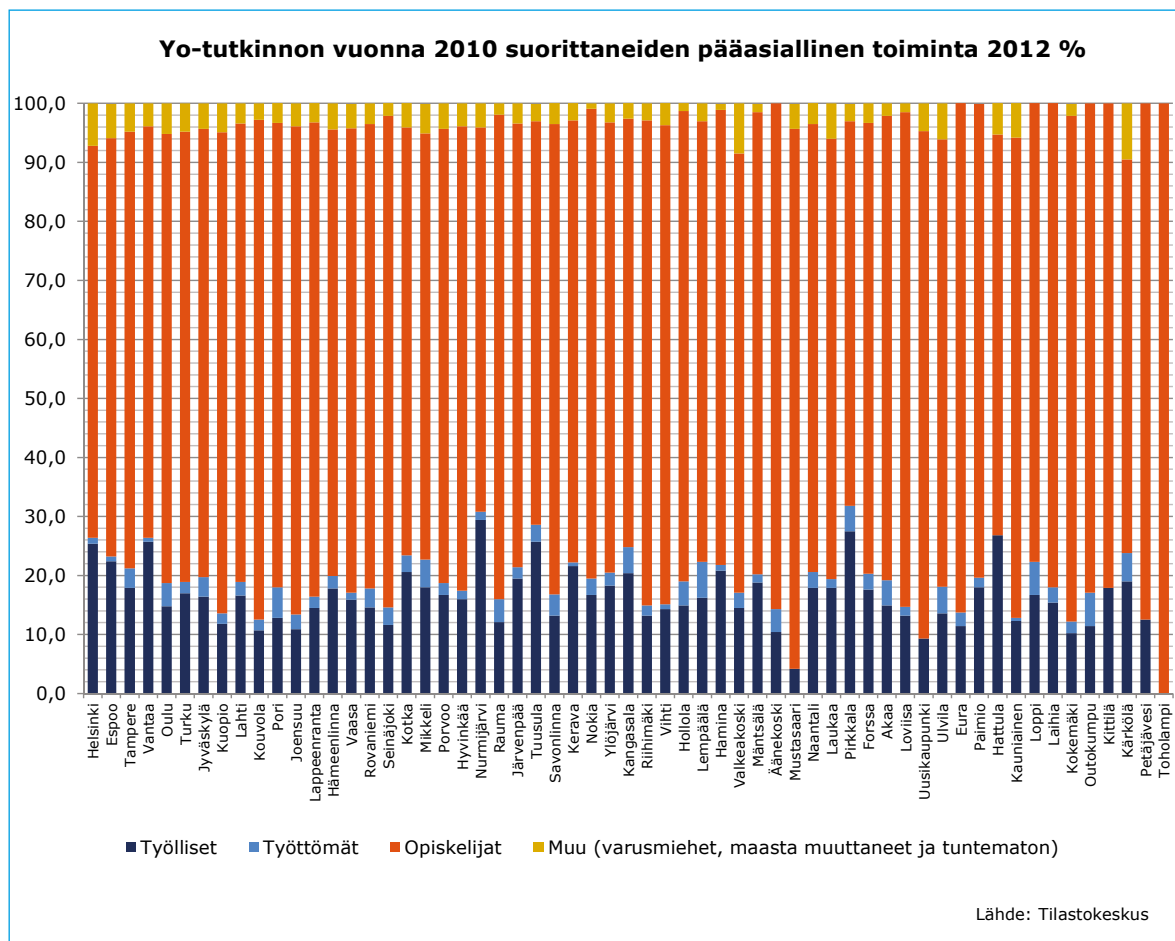

Mikäli opiskelija vaihtoi ammatilliseen koulutukseen, luettiin hänet tässä yhteydessä keskeyttäneisiin.

Vertailuaineiston kunnissa keskimääräinen lukion keskeyttämisprosentti oli 3,9 %, joka on 0,6 prosenttiyksikköä edellistä vuotta korkeampi. Yli 100 000 asukkaan kunnissa keskeyttämisprosentti oli keskimäärin 3,4 %. 50 000–100 000 asukkaan kunnissa lukiokoulutuksen keskeytti 2,5 % opiskelijoista. 20 000–50 000 asukkaan kunnissa keskeyttäneitä oli 4,3 % ja alle 20 000 asukkaan kunnissa 5,2 % lukion opiskelijoista.

9.4 Ylioppilastutkinnon suorittaneiden sijoittuminen

Ylioppilastutkinnon suorittaneiden opiskelijoiden sijoittumista selvitettiin kahden vuoden päästä ylioppilastutkinnon suorittamisen jälkeen. Raportissa kartoitettiin, mikä oli ylioppilastutkinnon vuonna 2010 suorittaneiden tilanne vuoden 2012 lopussa.

Yli 100 000 asukkaan kuntakokoryhmässä vuoden 2010 ylioppilaista oli vuonna 2012 päätoimisia opiskelijoita 74,3 %. Töissä ylioppilaista oli 18,7 % ja työttömänä 2,1 %. Muiden, esimerkiksi varusmiesten, maasta muuttaneiden ja niiden, joiden sijoittumisesta ei ole tietoa osuus oli 4,9 %.

Vastaavasti 50 000–100 000 asukkaan kunnissa opiskelijoiden osuus oli 78,8 %, työllisten 14,7 %, työttömien 2,8 % ja niiden, joiden sijoittumisesta ei ole tarkempaa tietoa osuus oli 3,7 %.

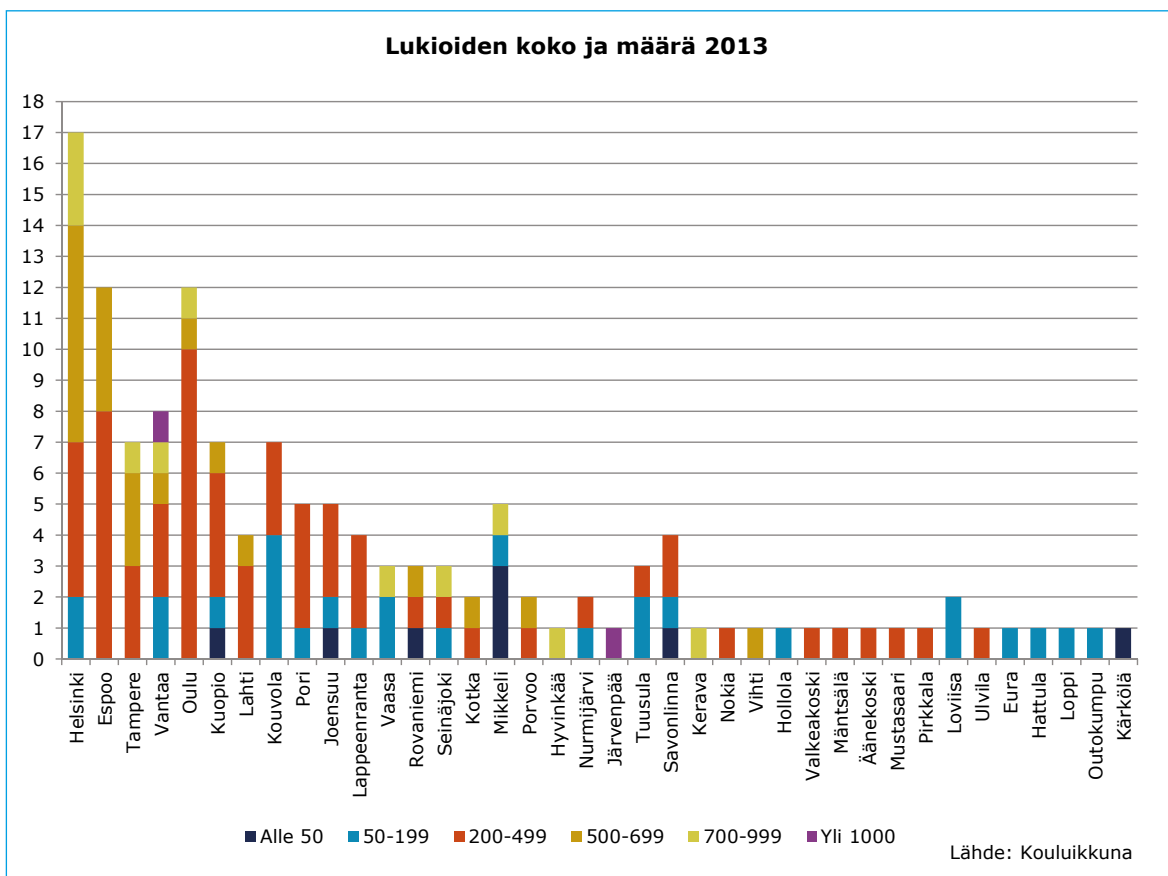
20 000–50 000 asukkaan kuntakoryhmässä opiskelijoiden osuus oli keskimäärin 77,0 %, työllisten 17,5 %, työttömien 2,6 % ja kategorian muu 2,9 %.

Alle 20 000 asukkaan kunnissa vuonna 2010 valmistuneista ylioppilaista oli opiskelemaan keskimäärin 80,4 %, työelämässä oli 14,7 % ja työttömänä 2,2 % ja kategoriassa muu oli 2,7 %.

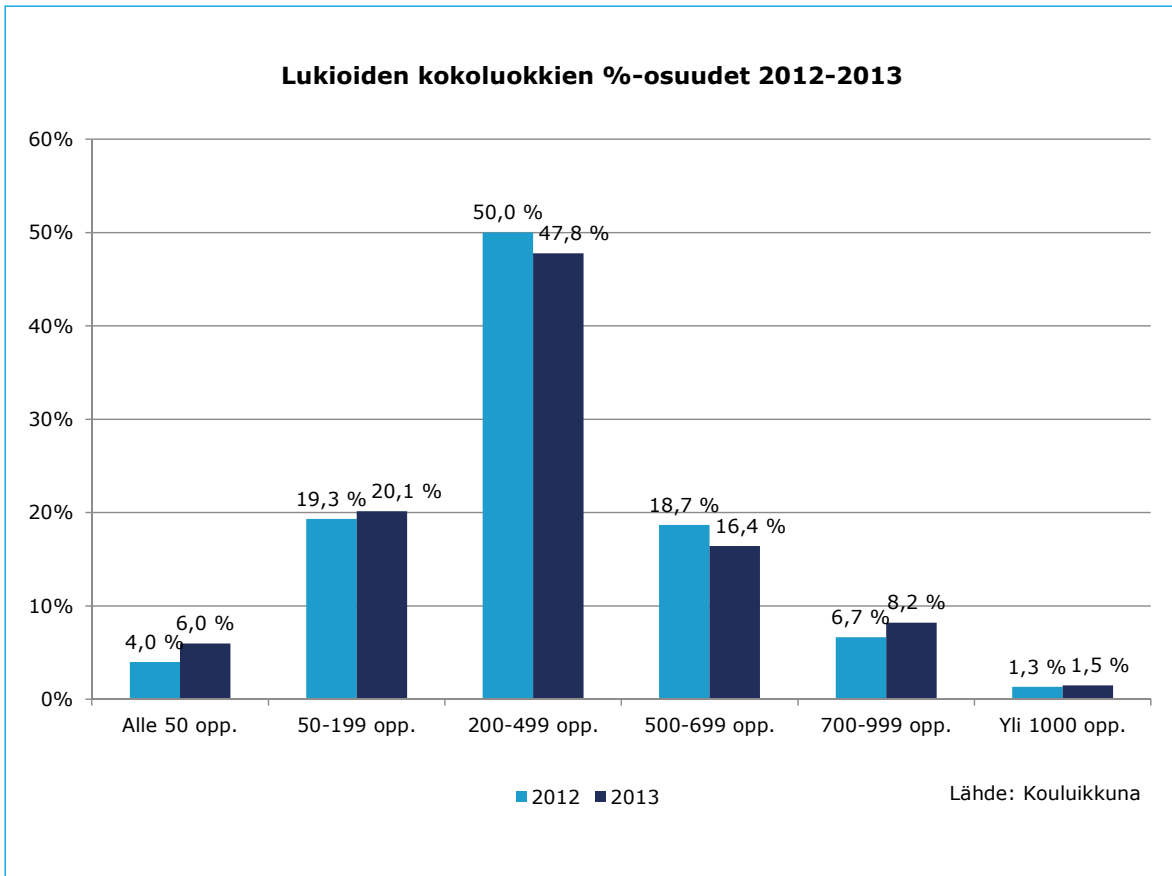
Koko vertailuaineistossa 2010 valmistuneista ylioppilaista oli opiskelemaan keskimäärin 78,1 %, työelämässä 16,2 työttömänä 2,4 % ja muiden esimerkiksi varusmiesten, maasta muuttaneiden ja niiden, joiden sijoittumisesta ei ole tietoa, osuus oli 3,3 %.

9.5 Oppilaitokset

Alla olevassa kuviossa oppilaitoksia on kuvattu kunnittain sekä lukioiden koon että lukumäärän mukaan.

Aineisto sisälsi yhteensä 134 lukiota. Näistä 64 eli lähes puolet (47,8 %) oli 200–499 oppilaan lukioita. Seuraavaksi eniten oli alle 200 oppilaan lukioita, joita oli aineistosta 35 (26,1 %). 500–700 oppilaan lukioita oli yhteensä 22 (16,4 %) ja yli 700 oppilaan lukioita 13 (9,7 %). Yli 1000 opiskelijan lukiot sijaitsivat Vantaalla ja Järvenpäässä.

10 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tarkasteltaessa eri kuntakokoryhmien välisiä kustannuseroja voidaan todeta, että kuntakoolla on keskeinen vaikutus lukiokoulutuksen eri toimintojen kustannuksiin ja kustannusrakenteeseen. Lukiokoulutuksen opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat pienillä kunnilla suuremmat kuin isoilla kunnilla. Kustannusrakenteessa tietyt toiminnot painoutuivat kunnan koon mukaan.

Vuonna 2013 lukiokoulutuksen keskimääräiset kustannukset olivat 7 550 euroa opiskelijaa kohti. Kustannuksiin sisältyvät poistot, arvonalentumiset ja sisäisiin vuokriin liittyvät pääomakustannukset. Vuoteen 2012 verrattuna kustannukset kasvoivat maltillisesti 1,8 %. Tilastokeskuksen opetustoimen hintaindeksi kasvoi vuodesta 2012 vuoteen 2013 1,3 %, joten reaalikasvuksi jää noin 0,5 prosenttiyksikköä.

Yli 100 000 asukkaan kunnat tuottivat eri kuntakokoryhmistä lukiopalvelut kaikkein edullisimmin. Niemelliset kokonaiskustannukset kasvoivat kuitenkin edelliseen vuoteen verrattuna 3,1 prosentilla. Suurimmat opiskelijakohtaiset kokonaismenot olivat alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, jossa myös lukiokoulutuksen menojen kasvu oli suurinta kustannusten kasvaessa 4,3 %.

Toiminnoittaisista kustannuseristä kiinteistöjen ylläpitoon liittyvät kustannukset kasvoivat kaikkein voimakkaimmin, opetuksen ja opiskelijaruokailun kustannuksien kasvaessa maltillisemmin. Sisäisiin vuokriin sisältyvät pääomakustannukset ja sisäisen hallinnon kustannukset laskivat hieman.

Pienemmissä kunnissa lukiokoulutuksen kokonaiskustannuksista opetukseen kohdentui suurempi osuus menoista kuin suurissa kunnissa. Opetuksen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista vaihteli kuntakokoryhmien välillä 70,2 prosentista 64,4 prosenttiin.

Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä opetus ja opiskelijaruokailu veivät suhteellisesti suuremman osuuden kokonaiskustannuksista verrattuna muihin kuntakokoryhmiin. Yli 100 000 asukkaan kunnissa puolestaan kiinteistömenoihin ja sisäiseen hallintoon käytettiin suhteellisesti laskettuna enemmän rahaa kuin pienissä kunnissa.

Kiinteistöjen kokonaiskustannukset olivat 1 458 euroa opiskelijaa kohti. Kiinteistöjen keskimääräiset kokonaiskustannukset kasvoivat vuodesta 2012 noin 7 prosentilla. Suurimman osan kiinteistökuksannuksista muodostivat pääomakustannukset. Ne olivat suurimmat, kuten edellisenäkin vuonna 20 000–50 000 asukkaan kuntakokoryhmässä, jossa sisäisiin vuokriin liittyviin pääomakustannuksiin käytettiin 721 euroa opiskelijaa kohti. Alle 20 000 asukkaan kuntakokoryhmässä pääomavuokraa maksettiin keskimäärin 461 euroa opiskelijaa kohti.

Keskimäärin päivälukioissa käytettiin 1,66 vuosiviikkotuntia opiskelijaa kohti, josta varsinaiseen opetukseen 1,35 vuosiviikkotuntia. Vuosiviikkotuntien määrä vaihteli kuntakokoryhmittäin siten, että mitä pienemmästä kuntakokoryhmästä oli kyse, sitä suurempi oli opiskelijaa kohti käytetty vuosiviikkotuntimäärä.

Vuoden 2013 keväällä ylioppilastutkinnon hyväksytysti suoritti keskimäärin 94,2 prosenttia. Lukiolaisista keskeytti opintonsa keskimäärin 3,9 prosenttia. Vuonna 2010 ylioppilastutkinnon suorittaneista oli vuonna 2012 jatkamassa opintojaan 78,1 prosenttia, töissä kävi 16,2 prosenttia ja työttöminä oli 2,4 prosenttia.

Vertailukunnissa oli yhteensä 134 lukiota. Eniten lukioita oli Helsingissä, jossa niitä oli kaikkiaan 17. Toiseksi eniten lukioita oli Espoossa ja Oulussa, joissa molemmissa oli 12 lukiota. Yleisin lukion koko opiskelijamäärällä mitattuna oli 200–499 opiskelijan lukio. Niitä oli kaikkiaan 64 eli lähes puolet (47,8 %) kaikista lukioista. Yli 700 opiskelijan lukioita oli 13 (9,7 %) ja yli 1000 opiskelijan lukiota tarkastelujoukossa oli kaksi.